

ται έργο νέου πάντα ποιητή, που θάβρη, βέβαια, ά-
γάλια άγάλια και με τον καιρό, να στυλώση πλα-
τύτερους κόσμους σε στερεώτερα θέμελα, νέου ποιη-
τή που την ψυχή του θα μας τή σαρκώση σε μια
γλώσσα πιο σπουδασμένη. Μά το σημαντικώτατο
και το πρώτο πρώτο, τούτο είναι· να είσαι ποιητής.
Ύστερα έρχονται τάλλα. Το χάρισμα τούτο το
κατάλαβαν οι κριτές και το σεβαστήκαν· πράμα που
πολύ συχνά δι συμβαίνει στον τόπο μας, και είναι
κάτι πολύ σπάνιο σε ποιητικούς διαγωνισμούς. Πρέ-
πει να πάμε μισό αιώνα πίσω, στην εποχή που πήρε
τά πρωτεία στο Ράλλειο ή «Κορίννα και ο Πίνδα-
ρος» του Τερτσέτη, (στον καιρό που ρητώς άπαγο-
ρεύονταν να βραβεύονται ποιήματα γραμμένα σε δη-
μοτική γλώσσα!) για νάβρουμε γεγονός άνάλογό.

Το δράμα, βέβαια, είναι έργο για τή σκηνή.
Μά, βεβαιότερα, και πιο πολύ, το δράμα είναι ποιή-
μα. Ο συγγραφέας του «Ήμερών» φρόντισε να
ντύση το έργο του με τήν πορφύρα τής Ποίησης.
Μας φτάνει αυτό. Όλα τάλλα έρχονται παρακά-
του. Άν είναι ήθικό, άν είναι άνήθικο, άς τά συζη-
τήσουν οι ήθικολόγοι και οι φιλόσοφοι. Η τέχνη έ-
χει τή δική της ήθική.

Κάποιοι από τους δικούς μας έγραφ' εδώ και
κάμποσους μήνες: α' Άν είτανε γραφτό, γλήγορα ή
άργά, να ξαναθίση σ' έμάς εδώ δραματική τέχνη ά-
ξια, —και κάποια σημάδια εδώ και λίγα χρόνια
μας λένε πως δέν πρέπει να πελπιζώμαστε, —οι άν-
τιπρόσωποι τής Τέχνης αυτής, και οι πιο πρωτότυ-
ποι και οι άγνότεροι άκόμα τής ρωμαϊκής ψυχής
άντίπαλοι, θα είναι περισσότερο του Ίψεν άπόγονοι,
όσο δι θα είναι, βέβαια, του Βερναρδάκη ή του Ραγ-
καθή. Μπορούμε να προσθέσουμε σε τούτα ότι τα
σημάδια αυτά κάποιου ζωντανισμού τής εδώ και λί-
γο καιρό άζωντανεύτης δραματικής τέχνης στον τό-
πο μας δένονται συνταιριαστά με το περπάτημα και
με τήν προκοπή τής γλωσσικής Ίδέας. Γιατί, κα-
θώς είπε κάποι και ο μεγάλος μας Δάσκαλος, «Γλώσ-
σα και Τέχνη ένα κάνουν».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΤΟΥ ΙΔΑ : «Μαρτύρων και Ήρώων αίμα...»
Δρ. 2.

ΤΗΣ κ. ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ : «Άπό
τόν κόσμο του σαλονιού και οι δυο θάνατοι» Δρ. 3.
Πουλιούνται στα γραφεία του «Νουμά».

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΗΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ *

Με τήν πληγή της έπαθε ή καημένη άρκετά.
Είχε τέτοια χάλια το νεφρί της, όταν τής το βγά-
λανε, που άδύνατο στάθηκε να τραθήξουνε όλο το
σάπιο του τό κρέας και για τούτο έμπυαζε πάντα
στά βάθια ο ούρητήρας. Τis έφτά του Χριστού ο
Κουφές είπε, άντIs σουληνάρι να δοκιμάση στήν
πληγή, για να κλείση γληγορώτερα, ένα στρογγυ-
λωμένο φιτίλι από γκαζ. Βιάστηκε, φαίνεται,
και δέν πέτυχε διόλου. Η πληγή τίνανε όζω το
φιτίλι και μαζεψε ξανά. Ένα μονάχα κατώρθωσε ο
κ. Άρτός, να διαλεξη δηλαδή πιο ψιλό σουληνάρι,
για νάφήση τήν πληγή να στενέψη και πράματις
στίνεψε από τις δώδεκα του Γενάρη. Του κάκου ο-
μως προσπαθήσε να τή στεγνώση τήν πλένανε κάθε
μέρα με όξυγονωμένο νερό· δέν έβγαине προκοπή σαν

* Η άρχή του στο 228 φύλλο.

ΣΑΙΕΠΗΡΟΥ

Ο ΕΡΩΤΟΠΑΘΟΣ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗΣ

1.

Το άρνέσαι· — τών ματιών σου ή ούράνια ρητορεία,
Που ένάντια της αντίλογος στον κόσμο δέν κρατεί,
Μου έσυρε τήν καρδιά σ' αυτή τή μαύρη έπιτομία! —
Μά όρκοι που λύθησαν για σέ δι δέχονται ποιή.
Έγώ γυναίκα γέλασα, και διαταγμός δι μένει.
Πώς, άφου έσύ 'σαι θεία, δέν έφταιξα σε σέ;
Γήϊνος είταν ο όρκος μου, ούράνια έσύ έρωμένη,
Χάρη άν μου δώσης, σβήσανε τα κρίματ' άπό έμέ.
Ο όρκος μου είτανε μια πνοή, κ' ένας άχνός ή πνοή είναι.
Μά σύ, λαμπρή ήλιε που σκορπής το φέγγος σου στη γή,
Τόν άχνόν όρκο σεράγγιζες, κ' έντός σου ο όρκος είναι.
Αν έσβησε, δέν έδωκα έγώ τήν άφορμή.
Κι άν έχω δώσει, — ποίος τρελός τόσο δι θάχη κρίση,
Να πάρη έσαν παράδεισο, τόν όρκο του άν πατήση;

2.

Η ώραία Κυθέρεια σιμά καθήμενη σε ρέμμα,
Με το δροσόχλωρο Άδωνη, το νιό τόν ναυαγάρη,
Να ξελογιάση κοίταζε τήν όρκο με το βλέμμα,
Που ή γήγισσα της μορφής ρίχνει με τόσο χάρη.
Παραμυθάνια του έλεγε, ταύτιό του να γλυκάνη·
Σημάδια άγάπης του έδειχνε, τα μάτια του να έλκύση·
Για να του αρπάξη τήν καρδιά, έδω κ' έκει τόν πιάσει,
Με χάδια τόσο άπαλά κ' ή άγνότη θυμαρτήση!
Μά πIs γιατί άπό τήν ώρα τα χρόνια έλειπε ή γνώση,
ΠIs στο σκοπό της τόν κρυφό δέν του άρεσε να στρέξη,
Στο δόλωμα ο μαργιόλος νιός δι θέλησε να πλώση,
Παρά σε κάθε έρωτική πεσορολούσε λέξη.
Τότε σιμά του άνάπεσεν ή γήγισσα ή γλυκειά,
Κι αυτός σηκώθη κ' έφυγε — άχ! τρελή, τί χωριτιά!

3.

Γι' άγάπη σου άν ψευτόρμισα, πως να όρκιστώ σ' αυτή;
Στην όμορφιά σου άν μ' όρκιζες, ο όρκος μου θα κρατούσε
Σ' έμέ άπιστος, σ' έσύ πιστός· μα έκείνοι οι στοχασμοί
Αρύ είταν για μέ, και λυγαριά για σένα και λυγούσε.
Κάθε της κλίση άφήνοντας, βιβλιο κάνει ή σπουδή
Τα μάτια σου, όπου οι χάρες ζούν, όσες ή τέχνη όρίζει.
Τή γνώση άν έχη πόθο της, σε είδε και τής άρκει·
Σοφή 'ναι ή γλώσσα που για σε τόν έλαινο τονίζει,
Ψυχή άσοφη, που άτάραχη θα δι τήν όμορφιά σου!
Και τδχω έγώ καμάρι μου, που τή δοξολογώ:
Του Δία το άστροπέδοντο ματιά σου και λαλιά σου,
Που είναι (σα λάμψη άσθμωτο) τραγούδι, φως γλυκό.
Μά, ώ! μη θυμώσης του έρωτα, ή ούρανία σου στα μάλλι,
Αν τούθραυ το εγκώμιο με γλώσσα γήϊνη ψάλλη.

4.

Ο ήλιος τολόδροσο πρωί δέν είχε άποστεγνώσει,
Στη φράχτη πριν ζυγώσουνε τα βώδια ήσικο ζητώντας,

Και να! ή Κυθέρεια που έρωτας τήν είχε περιζώσει,
Έσκησε για τόν Άδωνη καρτέρι λαταρώντας
Κάτω άπό λυγαριά χλωρή, σιμά στα νερά νερά,
Νερά όπου ο νιός τήν άγα του για να δροσίση έρχέταν.
Έκαιγε ή μέρα, με είχε αυτή λαβρά μέσ' στην καρδιά
Πότε να δι το νιό που έκεί συχνά — πικρά — φρόνταν.
Σάφνου ήρθε, και τή χλαίνα του σαν πέταξε τάγορι·
Στην πράσινη άκροποταμιά γυμνό πήγε κ' έστάθη·
Ο ήλιος με μάτι υπέροχον τήν οίκουμένη έδώρει,
Μά έχι ως ή γήγισσα το νιό άπ' της καρδιάς το βάθη.
Τή βλέπει αυτός και ρίχνεται βουτιά μέσ' στο νερό·
Κι αυτός: κ' Ω Δία, δέν είτανε ρέμμα ναμαι κ' έγώ;

5.

Η άγάπη μου άν έν' όμορφη, πιο μορφη γνώμη άλλαζει·
Σαν περιστέρι ταπεινή, με ψεύτρα κ' άπιστη καρδιά·
Κι άπό γυαλί πιο διάφανη, με είναι γυαλί και οπάζει,
Κι άπό κερή άπαλότερη, με σίδερο μέσ' στη σκουριά:
Κρίνο χλωμό, με χρομάτα δαμάσκα άραιόμνη,
Στα κάλλι και στην Προδοσία γυναίκα δέν της βγαίνει.

Πόσες φορές τα χείλη της στα χείλη μου κέλλουσε,
Μ' όρκους άγάπης άδολης αλλάζοντας κάθε φίλ!
Για να μ' άρέση, τί ψευτις συχνά μ' άπιστορούσε,
Τρέμοντες τήν άγάπη μου, δειλιώντας μ' ήν στερεθή!
Μά σ' όλη της άνάμεσα τήν άνακη όμίλια,
Όρκοι, πίστη και δάνεια, τα πάντα είταν άσέτα.

Καιόταν μ' έρωτα καθός τάχυρο άνάβει με φωτιά,
Κ' έντες τόν έρωτα έσβηνε σαν τάχυρο πδχει καή.
Τόν έρωτα έπλαθε, κ' έντες στο έργο της έδινε κλεισιά,
«Ζήσε!» στον έρωτα έλεγε, κ' έσφατε πάλε σε άλλαγή.
Έρωτεμένη; άκόλαστη; — τί να είταν άπορά:
Ανάξια στο καλλίτερο, άπραγη και στα δυό!

Μετάφρ. Ν. ΠΟΡΙΩΤΗ

ΑΛΗΘΙΝΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Ο,τι γράψη του άνθρώπου ή μοίρα, κανένα χέρι
δέν μπορεί να το σβύση. Έτσι τδγραψε και τής
Μυρτούλας ή μοίρα, ποτές να μη γελάσουν τα χεί-
λη της. Πάντα φαρμάκια να ποτίζεται και σε βρύ-
σες πάντα να τρέχουν τα μάτια της.

Η Μυρτούλα είταν κορίτσι άπό τα καλλίτερα
του χωριού μας, κι άπό τις πρώτες μου φιλενάδες.
Μαζί μεγαλώσαμε· μια ήλικία είχαμε· πάντα, μι-
κρές σαν είμαστε, μαζί παίζαμε· στο σκυλειό μαζί
πηγαίναμε, κ' έ σε μια τάξη πάντα βρισκόμαστε.

Μεγαλώσαμε, και ποτές δέν ξεχωρίζαμε. Πότε
κείνη στο δικό μας, πότε έγώ στο δικό τους περ-
νούσαμε. Άδερφάδες σωστές. Δέν μπορώ να πω πως

κοιμισμένη και δι δούλεθε. Θελήσανε να τήν ζυγνή-
σουνε, να τήν κεντήσουνε με διαφορους τρόπους· τήν
παρασκεβή, τρεις του Φλεβάρη, τής κάμανε σταλα-
ξίες άπό νιτρικό άργυρο, με κάνουλα ιδιαιτερή άπό
άλλουμίνιο· τις έννα, ζύσιμο άπό μέσα τής πληγής
με το άβλακομήλι· τις δεκαξη και τις είκοσιπέντε,
ιδίο με τήν ίδια τήν κάνουλα· τις είκοσι έφτά, πάλι
νιτρικό άργυρο. Άνέβαινε ή θερμοκρασία και τί-
ποτις άλλο δέν κερδίζανε. Με τή θερμοκρασία, πό-
λυνε κάθε φορά και το έμπυο, άχαμνέ πράμα και
σημάδι κακό στα καταντία του νεφριού της. Μαλι-
στα, τις έφτά του Φλεβάρη, στο σουληνάρι τής
πληγής έπηξε κομμάτι αίμα και τής πόνεσε φοβερά.
Το θερμόμετρο έλεγε το βράδι 38°1. Πιο δυσκολό-
πιαστη λοιπόν έμοιαζε ή πληγή, πιο άχάριστη· κι
όσο δι σφαλινούσε, άδυνάτιζε το παιδί· πρόδεβε πιο
έφκολε κ' ή πνελονεφρία.

Έπαθε άκόμη κάτι πολύ δυσάρεστο ή Κατι-
νούλα, το πιο δυσάρεστο, ίσως και το σημαντικώ-
τερο άπ' όλα έκείνα που συνεβήκανε στους τρεις μή-
νες. Τήν πέμτη, δώδεκα του Γενάρη, άφου ζέτασε
τα καθέκαστα, δήλωσε ο κ. Άρτός πως θα φύτρω-
σε καινούριο χταπόδι στην εύρήθρα· τόκαψε, γλήγο-
ρα και πιδέξια, τή δεφτέρα δεκαξη· τις είκοσι τIs

σερεις τρίτη πρωί, ξαναήθε και τής έβγαλε κα-
ποιο άπομεινάρι του χταποδιού που δέν μπόρεσε να
το ξεββίξω άλακαίρο τήν πρώτη φορά. Μά πήγε
ο κόπος χαμένος. Έξη μέρες κατόπι, βγαίνοντας
άπό το μαθημά του τής Σορμπόννας, αναγκάστηκε
ο Άντρέας να τής αγοράση, σ' ένα γνωστό ειδικό
μαγαζί, μια ψεύτικη τσέπη άπό καουτσούκι, να τή
φορή άπάνω της όλημερίς. Άργότερα κατάλαβε τί
τρομερή σημασία που τήν είχανε οι τέσσερις προ-
γούμενες μερομηνίες για τήν Κατινούλα· ως τα τό-
τες ή άκρατεία είτανε παροδική και διασκοπούμι-
νη· άξαφνα έγινε άδικη και χρειάστηκε να σε-
πιστή ή Άντρέας, γιατί μήτε στα Νοσοκομεία δέν
υπάρχουνε, κάμποσα κατάλληλα μέσα για να κοι-
μάται ήσυχά τή νύχτα ή βασανισμένη, γιατί το
σκακι καουτσούκι δι φελα τή νύχτα.

Ο Άντρέας τάβλεπε άρτά· έβλεπε τόν κατή-
γορο που έπαίρνε ή άβώστια. Με κάθε βήμα, με
κάθε σπρωξιά προς τα κάτω, άντIs να κατρακυλή-
ση στους βόθρους, έκανε πάντα και πάντα ένα σφόρ-
τσο δυνατό· λές και μεγάλανε μέσα του τήν ενέρ-
γεια ή δυστυχία. Γεωμετρική ενέργεια, κανονική,
καθός τόν ξέρουμε και σύμφωνα με το φυσικό του.
Τχχοποίησε άμέσως άλλως τή ζωή του. Άπό τις

είταν πολύ όμορφη, είχε όμως κάτι χαρίσματα από κείνα που ξεπερνούν και μορφές κι άρχοντιές κι όλα. Φιλότιμη όσο γίνεται, κι άλλο τόσο σύμποινη. Όταν υπόφερνε κανέναν, αυτή έπασκε. Καί για να μη χαλάσει κανέναν καρδιά, τή δική της πάντα χαλασμένη τήν είχε. Τέτοια είταν ή καλή μου ή φιλενάδα. Μεγάλωσε λοιπόν, έγινε κοπέλλα, μα κανέναν να φροντίσει γι' αυτή δεν είταν. Η μάνα της, μικρούλα όρφανή τήν άφησε, κι ο πατέρας της ξαναπαντρεύτηκε. Έστερα πέθανε κ' εκείνος, κ' έμεινε ή κόρη στής μητριάς τά χέρια. Τόπο δεν τής έδινε να σταθί εκείνη ή μητριά. Όλα τά στραβά τής φαίνονταν πώς ή Μυρτούλα τήκαμνε. Η καρδιά μου ράγιζε σαν άκουγα τά λόγια που τής έλεγε. Πολλές φορές τήν έπαιρνα σπίτι μας και τήν είχα μέρες εκεί για να συζάση λιγάκι. Αυτό πολύ τήν παρηγορούσε, και πάντα μου τόλεγε. Έτυχε μιá φορά νάρθη ο Στέφανος, φίλος του σπιτιού μας, να μας χαιρετίσει. Χριστούγεννα έποχή. Είταν κ' εκείνη. Από τή μιá ή τρόπος της του καλοφάνηκε του φίλου, από τήν άλλη τή λυπήθηκε σαν έμαθε τή ζωή που περνούσε, και μιá μερα μας τόκισε λόγο πώς ήθελε να τήν παρη. Πρόθυμοι κ' έμετς όλοι καθώς είμαστε, για να τή γλυτώσουμε από τής μητριάς τά χέρια, προσπαθήσαμε και τήν άρραβωνιάσαμε. Δεν άργήσαμε και να τήν παντρεύουμε. Όλοι χαρά είμασταν που γλυτώσε απ' εκείν. το βάσανο, και κρυφά χαμαρώναμε τή ζωή που ζούσανε στην άρχη. Δέ βάσταζε όμως πολύ ή ζωή εκείνη. Φύτρωσε ένα σκάνταλο ανάμεσα τους κ' έκαλεψε όλη τους τήν καλοτυχία. Παραστράτησε ο Στέφανος... Δεν μπορούσε πια ή Μυρτούλα με κανέναν τρόπο να τον φέρη στον ίδιο δρόμο. Μήτε λόγια μήτε παρακλήια μήτε δακρυα μαλάκωναν τή σκληρή του καρδιά. Αρχίσανε λοιπόν να λογοφέρουν και να περνούσε μαύρη ζωή! Τήν άποδεχόμουν νύχτα τήν καημένη, γιατί τό είχα ντροπής να βγαίνει μέρα να τή βλέπη ο κόσμος, κ' ήρχονταν πλεμένη στα δακρυα και μούκαμνε τά παράπονά της. Τί να κάνω, έλεγα, και πώς να τήν παρηγορέσω τήν άτυχη τή Μυρτούλα! Ένωια σου, μ'ην κλαίς, κ' έχει ο Θεός, τής έλεγα. Μ'ην παρπιναίνεσαι, και θα παθής. Έπαινα τον άντρα της χωριστά και τον παρακαλούσα να τυχάση και να κη τήν τυραννή έτσι. Συβούλευα παλι εκείνη να κάνει πομονή, έσω; μετανοιώση και διορθωθή. Χίλια δυό τής έλεγα, κ' έτσι τήν καταπραΐνα κομμάτι, κ' έριχνε τότες παρηγορημένη στο σπίτι της. Δεν περ-

νούσαν όμως πολλές μέρες, και τά ίδια πάλε! Βάσταζε αυτή ή ιστορία κάμποσο καιρό. Φιλότιμη κοπέλλα καθώς είταν ή Μυρτούλα, τό πήρε κατάκαρδα, γιατί να τήν περιφρονήση έτσι ο άντρας της. Αρχισε να λιώνη το πόδι. Σιγά σιγά δούλεψε ο σάρακας μέσα της, και τήν έρριξε στο στρώμα.

Αρχισε να δείχνη κακής άρρώστιας σημάδια. Ο γιατρός πηγαίνονέρχονταν, τί να σου κάμουν όμως κ' οι γιατροί σε τέτοια χάλια! Θυμούμαι σαν τονέ ρώτησα κρυφά μιá μερα: «Πώς πάει ή άρρωστη;» Μου λέει, τί να σου πώ! Το κακό προχώρησε. Πήγανε βαθιά οι ρίζες του, και φαρμάκωσαν τά στήθια τής κοπέλλας. Αχ, τήν καημένη τή Μυρτούλα, είπα σαν τήκουσα. Τι θα γίνει τώρα που δεν είναι και κρυά κοιμισμένη να μη νοιώθη τά χάλια της!

Να μη βρεθί άνθρωπος στη θέση που βρήθηκα εγώ τότες. Πήγαινα και καθίζα κοντά της, γιατί τόθελε και με παρακαλούσε σαν τό μωρό. Έβρεχα τό πρόσωπό της με ροδόσταμα. Αναβαν τά μαγουλάκια της. Ανασάνε κομμάτι και με κοίταζε με μάτια βουρλωμένα. Βοήθεια! μου φώναζε. Μιά έλπιζε και λαχταρούσε να ζήση, και μιá άπελπίζονταν. Απλώνε τά κερίνια της τά χεραικιά κ' έσφιγγε τά δικά μου, με τρόπο παρακαλεστικό και μούλεγε: Γλύτωσέ με! Το τί έννοιωθι μέσα μου τότες, τό χέρι μου δεν είναι ίκανό να τό γράψω. Αναστέναζε, και θρηνούσε πώς βγαίνανε φλόγες από τό στόμα της. Μαννούλα μου! φώναζε. Μαύρη άς είταν ή ώρα που μ' έφερνε στον κόσμο. Πάρε με, να γλυτώσω κ' έτρεχαν τά δακρυα της άτέλειωτα! Σαν τό φείδι γύριζε και ζητούσε να βρή ήσυχία. Μα που ήσυχία μέσα σε τέτοια φωτιά! Διπλή φωτιά, κομμάτι και ψυχή. Άλλοίμονο, έλεγα τότες μόνη μου. Άλλοίμονο σ' εκείνον που ζητεί να βρή ανάπαψη στον κόσμο, που δεν είναι άναπαμένη ή ψυχή του. Άλλοίς τον που αγωνίζεται ή καρδιά του με τέτοιες φουρτούνες. Μαύρα τά βλέπει τότες όλα. Αζαφνα λαχταρεί και φωντάζεται πώς φέγγει μιá έλπίδα στο λογισμό του. Μοιάζει τό ναύτη που θαλασσοπαλεί τή νύχτα και ζητάει βοήθεια από τον ουρανό, από τά άστρα, από τους άνέμους, κι απ' αυτόν τον έαυτό του άκόμα. Αντίς βοήθειά όμως έρχεται τό κύμα, τονέ βουλίζει, και πάλε τον άνεβαίνει. Δυστυχισμένο πλάσμα! Μιά κλαίει, μιá παρακαλεί τό Θεό. Έλπίζει μιá στιγμή, και παλι σκοτεινιάζει ο νους του. Άπελπίζεται, και παραδίνει τή ζωή του

στο πέλαο. Τά ίδια κ' ή δύστυχη ή Μυρτούλα. Με τέτοια αγωνία κι άπελπισία παράδωσε τή βασανισμένη της τήν ψυχή.

Ηρθε τότες στα συλλογικά του ο Στέφανος. Είδε τό κακό πόφερε μονάχος στο κεφάλι του. Αργά ξύπνησε κ' είδε τή δυστυχία του. Που να φύγω, και που να πιάσω, φώναζε. Ως εκείνη τήν ώρα θάρρει πώς ψέματα του τήκαμνε ή γυναίκα του. Μήτε τά μέσα τονέ χωρούσαν πια, μήτε τά έξω. Άνεδοκίτευαινε φουρτουνασμένος, και καθώς πήγαινε να καθίση, του έρχότανε μιá στενοχώρια, κοκκίνιζε, φούσκωνε τό αίμα του, θαρρούσε να τον πνίξη, σηκώνονταν κ' έφευγε. Σαν τρελλός γύριζε μέσ στο χωριό κ' έστερνε τά μαλλιά του. Δεν πέρασαν πολλές μέρες, και τονέ βρήκανε κουδριασμένο έξω από του νεκροταφείου τήν πόρτα.

Μόλιθος, Γενάρης 1907.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ Ι. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

ΣΤΟΝ ΑΓΑΠΗΤΟ ΜΟΥ ΦΙΛΟ

Π. ΣΚΙΑΤΣΟΥΝΗ

Σε Σένα, που μοιράζεις τή ζωή με τους αγαπημένους μας νεκρούς, που μες στής κοινοζάλης τή βοή τους μυστικούς των τούς παλμούς άκούς. Σ' Εσέ τά λόγια έτούτα τής ψυχής (') που γράφω για τό φίλο μας με πόνο που με καημό και σ' τονέ θρηνεύς, σε Σένα, αγαπητέ μου, αφιερώνω.

Λαζούρι, Μάρτη του 907.

ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΑΒΑΙΧΟΣ

(') Είναι τό ποίημα «δάκρυα στο θάνατο του Ν. Κορνημένου» που δημοσιεύτηκε στο 242 φύλλο του «Νουμά».

ΤΟ ΔΡΟΜΑΛΑΚΙ

ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ

Ήτανε μεγάλη γιορτή, μιάν φωτεινή Απριλιάτικη ήμέρα. Έστερα απ' τήν κακή βαρυχειμωνιά όλη ή πλάση απ' άκρη σ' άκρη, άνθρωποι, δέντρα, λουλουδια, ως και τό μικρότερο σπυρί του άμμου στην άκρογιαλιά, παίρνανε τό μερτικό τους απ' τό πανηγύρι του Ήλιου. Κ' ήτανε τότες ή χαρά που άνέβαινε απ' τή γη στον ουρανό, που έμοιαζε σαν βαθεία θλίψη μιáς άπέραντης ψυχής, που ποιούσε για τή ματαιότητα της.

Στή μεγάλη έξοχική στρατά, με τίς πυκνές δεν-

τίσσερεις του Χριστού, άφρησε τό λαμπρό του τό έργαστήρι, τό έργαστήρι τής Όλιας! Η Όλια τώρα τονέ φώναζε άπάνω, κοντά, πιο κοντά στην άβυσσινή που άγριο καρτέρι τής έκανε κρυμμένος ο Χάρος. Μεταφέρθηκε στην κρεββατοκάμερή του με τά χαρτιά του, με τά σημειωματάρια όπου δεν ξεχνούσε ποτέ του, μέσα στους λογαριασμούς του, να βαλ्लη και μιá λεζούλα θυμητό για τήν Όλια. Κουβαλλήσε στην κρεββατοκάμερή του και τά χρειάζόμενα βιβλία: όταν τάποτέλειωνε, κατέβαινε στη έργαστήρι κ' έφεανε άλλα. Δούλεβε, δούλεβε και δούλεβε, όπως δεν είχε δουλέψει ως τά τότες. Που έβρισκε τον καιρό; Αλήθεια, σά να πρόσχε ως και στο δευτερόλεπτο, σά να τάρπαζε με τό χέρι, μήπως και του ξεφύγη άχρηστο κενύνα. Τά δέκα λεπτά που θερμομετρούσε τήν Κατινούλα, έπρεπε και να διαβάζη, και τότες σε διαστημά τουω μηνώ, διαβάσε σωρούς και σωρούς από κείνα που του στέλνανε, μ'ην προφταίνοντας όζω από τή θερμοκρασία. Έλεγε πώς ή Κατινούλα τονέ βοηθούσε στην έργασία του. Ο ίδιος τής έλλαζε τό σκακι της τό καουτσουκίνιο, για να είναι πάντα ζεστό στη μέση. Ανέβαινε τή νύχτα, προτού πλαγιάση, να τής τό σηκώση. Κάθε μερα, με τήν Άννα, ή ώρα δεκάμισο τό

πρωί, φροντίζανε για τό πλύσιμο της φούσκας, κ' ή ώρα έξη τό βράδι, για τό πλύσιμο τής πληγής. Ο Αντρέας έβαζε τό νερό να βράζει, γέμιζε τό δοχείο, τήνακατεβε με ώρισμένο ποσό είτε πρωταρχκόλι για τή φούσκα, είτε όξυγονωμένο νερό για τήν πληγή, όπου πολύ πιτήδησε βουτούσε τήν κάνουλα τή γυάλινη με τά δυό δάχτυλά του. Το πρωταρχκόλι, για τίς σταλαξίες, τό σταλομετρούσε στο μεταλλένιο τό συριγγάκι, σοβαρά σοβαρά, σά να μετρούσε τίς συλλαβές κανένος στίχου του Σοφοκλή του. Η Άννα κι ο Αντρέας, ή Άννα με τήν παντοτινή της καλοσύνη, ο Αντρέας με τήν ήμερή του τήν ένέργεια, στεκόντανε, κατά τό λόγο τής Κατινούλας, σά δυό άγγέλοι στα πλεθρά της, που τής φυλάγανε τή ζωή. Μα ή Άννα, καθώς θα δούμε κατόπι, άβρόστησε ξαφνικά, κι από τίς είκοσι έφτά του Γενάρη, παρασκευή, έμεινε μόνος ο Αντρέας και μόνος θεράπευε τήν Κατινούλα. Η άδερφή της ή Μαρία, που τήν είχανε σπίτι και άδερφή, έρχότανε για τό πλύσιμο τής πληγής, να του βαστά τό δοχείο, ενώ κρατούσε τήν κάνουλα. Με τά πλύσιματα όμως δεν έπαβε ή δουλειά του. Νόμισε ο Αντρέας πώς ή Κατινούλα στην κρεββατοκάμερή του θα προγεμάτιζε με περισσότερη όρεξη. Αφτή κοίταζε τήν κάμερα

τήν άδειαν, που δεν τή συγκρίζε πια σαν και πρωτα, έκλαιγε και δεν έτρωγε. Τίς είκοσι έξη του Χριστού τής στήσανε τό λοιπό χωριστο τραπέζακι στην τραπεζαρία, να καθεται μαζί τους τό μεσημέρι. Καταχάρηκε ή Μορίτα κ' ή Κατινούλα με τίς κουδέντες έννοιωθε τό στομάχι της να ζωντανέθη. Έπειδή κ' είτανε αδύνατη άκόμη, ο Αντρέας, πριν από τό μεσημέρι κ' ύστερς από τό φαγι, τήν κατέβαζε ή τήν άνέβαζε από τήν κάμερή της στην τραπεζαρία κι από τήν τραπεζαρία στην κάμερή του ως τό δειλινό. Τότες άκουμπόυσε παλι άπάνω του στη σκάλα για να παη να πλαγιάση στις πέντε. Τήν πρώτη του Φλεβάρη, μπόρεσε κ' έκαμε κάμποσα βήματα στην άλλεία και στο μπαζεδακι: τίς τέσσερεις, ξαναείδε τό έργαστήρι και σκούπισε στη βιβλιοθηκούλα τά πραμάτια τής Όλιας! Ο Αντρέας έννοείται στο μεταξύ τήν πρόσχε κ' έπρεπε να τήν προσέχη σαν τό παιδάκι. Το βράδι, στο γέμα, δεν τάμελούσε ποτέ του να πεταχτή μιá στιγμή, να δη πώς τρώει. Δεν πεινούσε. Και τό ήξερε ο Αντρέας τί σημαίνει να μ'ην πεινάς όταν έχεις πνευμονοφρία. Έτσι και τότες δεν πεινούσε στην έξοχή, προτού φύγουνε για τό Μπ... Μα είδω δέφετερο χειμώρημα δεν έχει. Γύριζε ο Αντρέας στην

τροστοιχίες, που έφερνε ύλη στα στην ώραία την άχρογιαλιά, είχε χυθεί ο κόσμος, διασπασμένος από ήλιο. Γέροι, νέοι, παιδάκια, άντρες και γυναίκες, σε μίαν απέραντη κάμπια, με χίλια χρώματα, που σερόντανε άργά άπάνω στο χώμα, ακολουθούσανε ο ένας τον άλλο στην παράξενη λιτανεία του νεόφαντου ήλιου. Τ' άμάξια παρατρέχανε το ένα το άλλο, ποιά να φτάση γληγορώτερα, σε κάποιο φανταστικό πανηγύρι, οι καθαλλάρηδες σχίζανε περήφανοι, με το ρυθμικό τους πέραςμα, το πλήθος και που και που καμμία διαβολική μηχανή, με βαθειά βουγγητά ξεπερνούσε με βάνουση δρυή πεζούς και καθαλλάρηδες, σαν άκίφαλο θηρίο, που καμάρωνε την άσχημιά του. Και ο Ήλιος που έφερνε τώρα, σιγαλά και λυπημένα προς τη δύση, άπλωνε ένα παράπονο σ' όλη τη φύση, σε να της μνηστούσε πως δε θα ξαναφανή πιά στον ούρανό και πως θα κοιμηθώ για πάντα στα βέθη του Όκεανού.

Πέρα στον κάμπο ένα δρομαλάκι ξεχώριζε μέσα στην πρασινάδα. Άνέβαινε ήσυχα-ήσυχα το λόφο, στριφογύριζε σε φιδάκι και χανότανε κάπου εκεί πέρα, μακριά στα φλογισμένον όριζοντα. Δεν είχε ούτε δέντρα, ούτε σκιές, ούτε διαβάτες. Ψυχή δεν περνούσε άπάνω στο έρημο δρομαλάκι, το χώμα του ήτανε ξερό και το χρώμα μονότονο κάτω απ' το φώς. Ένα γαϊδουράκι μονάχα νεογέννητο, ξαφνισμένο απ' την πρωτόφαντη όμορφιά του κόσμου, έφευγε μιά στιγμή απ' τη μάννα του, που έβρασε δίπλα, στο γρασίδι, κ' έφτασε με τρελλά πηδήματα, ως εκεί. Προχωρούσε με τα λιγνά κι άδέξια ποδαράκια του, άπάνω στο ξερό χώμα με σε λίγο ο άγωγιάντης έφτασε βιαστικός και θυμωμένος και το γύρισε πίσω στη μάννα του. Το άθωο μικρό τον άκολούθησε παραπονεμένο. Και το δρομαλάκι άπόμεινε πάλι έρημο. Μα στην έρημιά του μιά ήσυχη χαρά ήτανε χυμένη και το άσπρο του χώμα σκορπούσε γύρω στην πρασινάδα μιά εύθυμία παράξενη, καθώς το φιλούσε ο Ήλιος. Θαρρούσε πως βασιλεύοντας το λαμπρόν άστρο τούδινε μιά γλυκειάν υπόσχεση: «Έννοια σου! Για σένα μένο θα ξαναφανώ πάλι αύριο την αύγή...»

Στη μεγάλη στράτα ένας παραλυτικός καθότανε κάτω από ένα δέντρο. Ο παραλυτικός, με κλαψιάρικη φωνή, ζήτησε έλεημοσύνη από τους διαβάτες. Είχε το ένα πόδι του στον τάφο, με τα μάτια του ήτανε βαθεία και ζωηρά, σε μάτια παλληκαριού και το βλέμμα του το διαπεραστικό, έλεγε πως ξέρει πολλά πράματα, που δεν τα ήξεραν οι άλλοι.

τραπεζαρία, μιλούσε, γελούσε καθώς πάντα, κ' έπειτα στην κάμερή του, τάποδαιπνο, έπνιγε τα δάκρυα και ξαναπίανε τη δουλειά του.

Στη δουλειά ριχνότανε, χωρίς το παραμικρό χασομέρι, άμέσως, άστροπελεκίς, άμα τέλειανε ή το ένα ή τ' άλλο με την Κατινούλα. Την είχε ανάγκη τη δουλειά, να συγκατατίεται. Περπατούσε κιόλας ταχτικά, πότε ως τη Σορμπούνα, πότε στο μαχαλά του, σε δεν πήγαινε στο μάθημα. Θωρούσε τους διαβάτες. Τους ζούλεβε κι άπορούσε με το μυστήριο, ίσως και με την άδικία της δημιουργίας. Γιατί να του πίθανε ή Όλια; Γιατί να του άρρώστησε ή Κατινούλα; Όλοι τους άφτοι που τρέχουνε στους δρόμους είναι γεροί άθρώποι, άθρώποι σωστοί. Δεν τους λείπει τίποτος. Έχουνε τα δύο τους τα πλεονία έχουνε τα δύο τους τα νεφριά. Γιατί κ' οι άλλοι να μην είναι το ίδιο; Γιατί να πονούνε και γιατί να χάνονται; Άχ! τα νεφριά σας, και τα δύο, να τα είχανε όλοι, έμοιαζε σε να έλεγε στους διαβάτες. Δάκρυα τρέχανε στα βλέφαρά του. Μα τον πόνο του τον καταπνιγε σπíti, ότι που άνοιγε την πόρτα της άλλείας. Έμπαινε χαρούμενος, κάποτε έφερνε και κάτι για την Κατινούλα: μιά μέρα της άγόρασε βίστες του Μπ..., άλλη μέρα του Πα-

λοι. Είχε άκουμπισμένο το άσπρο του κεφάλι άπάνω στον κορμό μιας πιπεριάς και κοίταζε παραπονεμένος το έρημο δρομαλάκι, που άσπριζε μες στην πρασινάδα του κάμπου.

Έρριξα μιά πεντάρα στο δίσκο του, γιατί ή χαρά κ' ή βοή του κόσμου μου έφερνε μιά παράξενη θλίψη στην ψυχή και ζητούσα να πάρω μίαν άχτίδα χαράς απ' τη δυστυχία του ζητιάνου. Ο ζητιάνος με κοίταζε με άδιαφορία, χωρίς να μ' ευχαριστήσει καθόλου κ' ή έλεημοσύνη μου φάνηκε πως του πείραζε τα νεύρα. Έγώ τον έρώτησα:

— Τι κοιτάζεις εκεί;

Χωρίς να γυρίση να με ιδώ, μου είπε:

— Κοιτάζω το δρομαλάκι.

Ο κόσμος περνούσε ακόμα άτέλειωτος στη μεγάλη στράτα. Τ' άμάξια, οι καθαλλάρηδες, οι πεζοί. Έγώ ξαναρώτησα το ζητιάνο:

— Γιατί κοιτάζεις έτσι αυτό το δρομαλάκι;

Ο ζητιάνος χωρίς να γυρίση να με ιδώ μου άποκρίθηκε, μ' έναν άναστεναγμό:

— Είναι το δρομαλάκι της εύτυχίας.

Γέλασα και του είπα:

— Ποιός σου το είπε τέτοια;

Ο ζητιάνος στενοχωρημένος μου μάσσησε δυό λόγια:

— Δεν ξέρω...

Στη μεγάλη στράτα οι διαβάτες ήταν εύθυμοι, ζωηροί, άλλοι γελούσαν, άλλοι καμάρωναν, άλλοι μιλούσαν δυνατά, με χειρονομίες και σχήματα. Οι πυκνές δεντροστοιχίες άπλωναν την παχειά του σκιά στο δρόμο. Ο κάμπος ήτανε δλόγυρα γεμάτος από άνεμώνες.

Γύρισα και ρώτησα πάλι τον παραλυτικό.

— Γιατί το δρομαλάκι αυτό είναι έρημο και γιατί κανένας δεν πηγαίνει από κει;

Μ' άγριοκοίταξε και μου είπε πάλι:

— Δεν ξέρω, σου είπα.

Και όμως φαινότανε να ξέρη πολλά πράματα.

— Γιατί δεν πηγαίνεις εσύ; τον ξαναρώτησα.

Γύρισε και μου έριξε μίαν άγρια ματιά απ' τα βαθειά διαπεραστικά του μάτια και μου είπε:

— Γιατί δεν μπορώ να πάω. Δε βλέπεις τα πόδια μου, που είναι πιασμένα...

Πέρα στον κάμπο το άσπρο δρομαλάκι ξεχώριζε μέσα στην πρασινάδα. Δεν είχε ούτε δέντρα, ούτε σκιές, ούτε διαβάτες. Το χώμα του ήτανε ξερό, το χρώμα του μονότονο κάτω απ' το φώς του δειλιού.

ρισίου, και του Άη Βασίλη, ένα καλαντάρι από κείνα που τα λένε παντοινά, δηλαδή που τους άλλάζει τη μερμηνία και τη χρονιά τους με τρεις κρεμαμένες κορδέλλες, κ' έτσι δεν είναι μόνο για το χρόνο, παρά μπορείς, κάθε πρωτοχρονιά και ξαναρχίζεις. Τα δώρα του δείχνανε την πάλη του με τη Μοίρα: είχε καθένα το νόημα του, οι βίστες του Μπ..., για να ξανάρθω τάχα ή σωτηρία, οι βίστες του Παρισίου, για να θάρρη πως βγαίνει έξω ή Κατινούλα, το καλαντάρι το παντοινό, για να ξακολουθήση χρονιά και χρόνια σπíti του τη ζωή της, κι όλα τα δώρα μαζί για να γίνει αλήθεια ή πλάνη. Με την πλάνη δυνάμωνε την ψυχή του. Δίπλα στο εργαστήρι του ήταν ένα στενό καμαράκι μ' ένα γραφείο στη μέση, αντίκρυ στην τζιμινιά, όπου στεκότανε έρθια, σε γυάλινη κορνίζα, ή πρώτη φωτογραφία που του έδωσε ή Όλια. Μπροστά στη φωτογραφία της κούρδιζε ο δυστυχος, γυρίζοντας στην τρύπα το κλειδί, το σπασμένο της το ρολόι που πρόσφερε να πάη στη Βενετία, για να το πιάξη. Να τί κατάρφανε μέσα του ή πλάνη με τη θέληση. Κι όταν το φώς του γκαζιού, άπάνω στο γραφείο, έπαιζε λοξά στο γυαλί της κορνίζας, που την τοθετούσε ξεπίτηδες για τέτοιο σκοπό σε θέση ώρι-

— Άς πάω εγώ! είπα μέσα μου. Κάτι θα ξέρη ο δυστυχισμένος κύτός παραλυτικός. Οι δυστυχισμένοι ξέρουν πάντα περισσότερα απ' όλους έμας τους άλλους.

Άφισα το ζητιάνο και τον κόσμο, που περνούσε άτέλειωτος στη μεγάλη στράτα κ' έσχιζα βιαστικά τον κάμπο. Το νεογέννητο γαϊδουράκι καθότανε παραπονεμένο ακόμα δίπλα στη μάννα του. Πέρασα ένα μικρό μονοπάτι κ' έφτασα ως το δρομαλάκι. Έκαμα κάμποσα βήματα άπάνω στο άσπρο, ξερό χώμα και προχώρησα λιγάκι χωρίς διαβήση. Η έρημιά κ' ή ξεραίλα μου καμανε πλήξη. Σε λίγο άρχισα να βαριέμαι και το βήμα μου σιγά σιγά γινότανε δλοένα πιο άργό και πιο άπρόθυμο.

— Ποιός ξέρει που θα με βγάλει αυτός ο δρόμος! Είπα μέσα μου.

Έκαμα ως τόσο ακόμα λίγα βήματα, ως που έχασα πίσω μου τη μεγάλη στράτα κ' ή βοή του κόσμου άρχισε να σβύνεται σ' αυτή μου. Μπροστά και πίσω μου έβλεπα μιά λουρίδα άσπρη, μονότονη, χωρίς τέλος. Άρχισα να βαριέμαι και να μου πιάνεται ή άναπνοή μου, όχι τόσο απ' τον κόπο, όσο απ' τη στενοχώρια. Τα πόδια μου βαστούσανε καλά, με ή ψυχή μου έννοιωθα πως γινότανε παραλυτική μέσα μου, σαν το κορμί του ζητιάνου.

— Χωρίς άλλο, είπα με τον έκυτό μου, κύτός ο παραλυτικός, είναι ένας άνόητος και δεν ξέρει τί λείει. Άς γυρίσω στη δουλειά μου...

Κοντοστάθηκα μιά στιγμή κ' ύστερα γύρισα βιαστικός, σε να με κυνηγούσαν. Πέρασα τον κάμπο γλήγορα-γλήγορα κ' έφτασα πάλι στη μεγάλη στράτα.

Ο κόσμος περνούσε ακόμα, πιο λιγοστός. Άλλοι γύριζαν πάλι απ' τον περίπατό τους με βήμα άργό και κουρασμένο. Και μου φαινότανε πως όλοι με κοίταζαν και κρυφογελούναν-για την άνοησία μου, σε να ήξεραν το κάμωμά μου. Ο ζητιάνος ήτανε ακόμα καθισμένος στη ρίζα της πιπεριάς. Μου φάνηκε πως με κοίταζε κι αυτός και κρυφογελούσε, για τη δειλία μου. Το δικό του το κρυφογέλασμα με πείραζε περισσότερο, κ' εγώ δεν ξέρω γιατί κ' έκαμα να προσπερσώ μπροστά του, φεύγοντας τη ματιαν του. Αυτός όμως με είδε και μου μούρμουρε:

— Γύρισες πίσω και του λόγου σου;

Κοντοστάθηκα ντροπιασμένος και του είπα, κκωντας το θυμωμένο:

σμένη, αντιφέγγανε στα μαλλιά της από το φώς της λάμπας δυό άχτίδες, δυό διαμαντια. Τα κοίταζε, σε νάλαμπε στα μάτια του ή ελπίδα ξαναστημένη. Την πλάνη την έχει ανάγκη ο νους ο γεωμετρικός, που τα θέλει: όλα ίσια στέν κόσμο, δεν τα βρίσκει και τα πλάθει. Μα ή πλάνη του άφτη δεν τον πλκνύσε πιά στα βαθιά της καρδιάς. Κάποτες νικούσε ο πόνος. Όρμούσε ο Άντρέας στο εργαστήρι του το πρωί, κι άμα κλείδωνε την πόρτα, χτυπούσε τα στήθια του, έπανε στα κλάματα και φώναζε φώναζε, κλαίγοντας άνεμπόδιστα με τον ποιητή του:

Ω φάος άγρον

και γής Ισούμοιρ' άήρ, ως μοι

πολλάς μεν θρήνων φάδας,

πολλάς δ' ανιήρεις ήσθον

στέρνων λίγας αίμασομένων...

όποιαν διαφερά νής όπολειφθής.

Τα ξαναλεγε, σε νάλεγε μαζί όλο του τον καημό, κ' έκλαιγε πάλι.

Άντρέα μου, Άντρέα, έσυ που άδέρφωνες τον καημό σου με τη μονωδία της Ήλέκτρας, έσύ, τη στιγμή εκείνη, έσύ καταλάβαινες τον ποιητή σου και την άθρωπότητά μαζί. Ο μεγάλος ο ποιητής

— Δὲν ξέρω τί λέει. Αὐτὸς ὁ δρόμος δὲ βγαίνει πούθενά . . .

Ὁ ζητιάνος χαμογέλασε ἀδιάφορα καὶ μούρισε πάλι :

— Καὶ ποῖος σοῦ εἶπε νὰ πᾶς ;

Γύρισε πάλι τὰ μάτια του κατὰ τὸν καμπο,

— Κοιτάξεις ἀκόμα τὸ δρομαλάκι ; τοῦ εἶπα πειραχτικά. Ἡ μούνα βέβαιος πὼς δὲ θὰ μ' ἀποκριθῇ. Ἐκεῖνος ὅμως χωρὶς νὰ γυρίσῃ νὰ μὲ κοιτάξῃ, μοῦ εἶπε :

— Ὅχι. Κοιτάζω τὸ φτωχὸ τὸ γαῖδουράκι, ποὺ τὸ γύρισε πίσω ὁ ἀγωγιότης. Εἶδες πὼς φαίνεται λυπημένο ;

— Μὰ γιατί τὸ γύρισε πίσω ; τὸν ξαναρώτησα.

— Κ' ἐσύ γιατί γύρισες ; μ' ἀρώτησε πάλι.

— Κ' ἐγὼ δὲν ξέρω. Μήπως τὸ ξέρεις ἐσύ ; Ὁ παραλυτικὸς ἀναστήναξε.

— Δὲν ξέρω τίποτε. Εἶρω πὼς τὰ πόδια μου εἶναι παραλυμένα . . .

Ἐγὼ ἀκολούθησα πάλι τὸν κόσμον στὴ μεγάλην στράτα. Ἐνα παραπνοεὺς, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω πλημμύρισε τὰ στήθη μου. Κι ὅλη τὴν ὥρα συλλογιζόμουν τὸ ἔρημο δρομαλάκι, μὲ τὸ ἄσπρο, ξερὸ τοῦ χῶμα, ποὺ δὲν εἶχε οὔτε δέντρα, οὔτε σκιές, οὔτε διαβάτες. Συλλογιζόμουν τὸ νεογέννητο γαῖδουράκι, ποὺ τὸ δίδωκε τόσο ἄγρια ὁ ἀγωγιότης καὶ θάρρυνε πὼς τὸ βόλεπα τώρα μεγαλωμένο, γεμάτο πληγές, νὰ σέρνῃ τὸ φορτίο του στοὺς δρόμους, ὑπομονετικὸ καὶ παραπονεμένο. Συλλογιζόμουν καὶ τὸν παραλυτικὸ, ποὺ τὰ πόδια του δὲ βαστούσαν νὰ τὸν φέρουν ὡς τὸ λευκὸ δρομαλάκι καὶ ποὺ τὸ κοίταζε θλιμένος ἀπ' τὴ ρίζα τῆς πιπεριάς. Καὶ ὕστερα τὸν ἐαυτό μου, ποὺ ἡ ψυχὴ μου παράλυσε στὴ μέση τοῦ δρόμου καὶ γύρισε πίσω, χωρὶς νὰ ξέρω τὸ γιατί. Ὁ ἄλλος κόσμος προχωροῦσε χωρὶς νὰ συλλογίζεται τίποτε. Καὶ τὸ δρομαλάκι ἔμεινε πάντα ἔρημο, χωρὶς δέντρα, χωρὶς σκιές, χωρὶς διαβάτες.

ΠΑΤΑΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Ὁ γιὸς τ' Ἀντρούτσου μὴ νυχτὴν
σὸ αἶμα Ἀρβανιτῶν
μὲ βάφτισε καὶ μ' ἔβγαλε
τὸ Χάνι τῆς Γραβίδας.

ΛΑΜΠΗΣ ΜΟΣΚΟΣ

εἶναι καὶ νῦν μὲ ἄλλους τοὺς κλαμένους. Αἰώνια τὰ ῥητὰ του καὶ ταίριαζον παντοῦ. Ὡς καὶ στὸ στίχο τῆς ξένης κόρης γὰρ τὸν ξένο σου, Ἀντρέα, τὸν πατέρα—σοῦ, πάτερ, οὕτως . . . αἰκνῶς οἰκνῶς τε θανόντος—ἐσὺ θαρροῦσες πὼς μίλας γὰρ σὲν ὁ Συφοκλῆς, γὰρ σὲν που ἔρταιξες τὸν ἄδικο θάνατο τῆς Ὀλίας. Κι ὥστόσο δὲ σοῦ τσακίζεται τὸ κουράγιο. Ἀχ ! δὲν τὴ βλέπεις καὶ τὴν Ἠλέκτρα πὼς ἐλπίζει καὶ στὴν ἀπελπισία τῆς ἀκόμα ; Δὲν τὴ βλέπεις πὼς δένεται συνάμα κ' ἐνεργεῖ ; Ὅχι, τὰ δάκρυα τῆς δὲν τὰ κρύφτει· δὲν τὰ ντρέπεται κἄνε. Ἀθροπὸς εἶναι, καμωμένη ἀπὸ χῶμα κι ἀπὸ νερό ! Μὰ διὲς καὶ τὴν ἀδάμαστη δράση. Κι ὅμως τὴ νύχτα πέφτει καὶ κοιμάται. Βέβαια, καὶ τὴ νύχτα τυγχίνει νὰ κλάψῃ. Δὲν τὸχει ὅμως κἀφῆμα. Δὲ σοῦ λέει πὼς ξαγρυπνᾷ. Τί νὰ τὸ πῇ ; Μήπως θέλει νὰ παραβιάσῃ τὸ φυσικὸ τῆς, τὰ θρώπινο τὸ φυσικὸ ; Μόνο τὸ πρῶτ', ἀντικρύζοντας τὸν ἥλιο, ἀναστεναίνει καὶ θρηνῶδ'. Διέ. ἀχ ! διές πὼς καὶ τότες ἀνκαλιέται το φῶς. Νὰ τῆς, νὰ τῆς ἡ θέληση κ' ἡ πλάνη ! Ἔτσι, Ἀντρέα, καὶ σὺ, μελετώντας τὸν ποιητὴ τὸν παντογνώστη, θυμώσουνε ἄξαφνα μὲ τὸ φῶς ἀγνὸν τις δυὸ ἀχτίδες ποὺ λάμπανε στὸ πρόσωπο τῆς Ὀλίας, καὶ νόμιζες πὼς τὸ

Ο ΝΟΥΜΑΣ, ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν ἑλλάδα 4ρ. 10. — Γιὰ τὸ ἑξωτερικὸν 5ρ. 10.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ : Στὰ κίονια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιόδρομου, (Ὁφθαλμιατρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Ἐξάρχεια, στὰ βιβλιοπωλεῖα « Ἐστίας » Ἰ. Κολάρου καὶ Σακέτου [ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλῇ]. Στὸ Βόρθ βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπρὸς κ' εἶναι ἐνδὲς χρόνου πάντα

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Τάδε λέγει ἡ « Ἀκρόπολις » — Ὁ ἀρχιγρεναδιέρης μας — Ψυχαρισμὸς καὶ ἀντιτεμπελισμὸς — Νέοι ποὺ πειθαρχοῦνε. — Στὸ Θεοτόκη.

ΣΤΗΝ « ΑΚΡΟΠΟΛΙΝ » τῆς περασμένης Τρίτης (σπλ. 1, σελ. 4) δημοσιεύθηκε τ' ἀκόλουθο παραγράφακι :

« Εἶναι ἀπελπισία μὲ αὐτοὺς τοὺς Νουμαδικούς. Ὑπάρχει μυαλὸς τῆς τοῦς διευθύνοντας αὐτὸ τὸ φύλλον, τὸ δὲ ποῖον αὐτοεκηρύχθη ὄργανον τῶν δημοτικιστῶν, ἀφοῦ ἐκήρυξε αὐτὸ πρῶτα δάσκαλο τὸν κ. Ψυχάρη ;

« Τὴν μίαν ἡμέραν δὲ ἕνας, τὴν ἄλλην δὲ ἄλλος, θὰ ἀπέθετε κανεὶς ἐπὶ τῇ ἐφημερίᾳ αὐτῇ ἀνέλαβε ὡς ἔργον νὰ ἀβελήσῃ σκαιῶς, ἀσυνειδήτως, μυκτηριστικῶς, πρὸς τὴν αὐτὴν ταύτην τὴν ἰδέαν ὑπὲρ ἧς μάχεται. Διότι αὐτὸ βεβαίως σημαίνει τὸ νὰ ἐβρίσκεται ὁ Ἀνδρόαδης, ὁ κρατερός ὑπέρμαχος τῆς δημοτικῆς, διττὸ ἔργον ἐννομα τοῦ μὲ δ !

« Αὐτοὶ εἶναι γὰρ δέσμοι λοιπὸν, οἱ περὶ τὸν « Νουμᾶν ».

Καὶ πρῶτα πρῶτα, πιστοποιητικὰ τοῦ μυαλοῦ μας καὶ τῆς δουλιᾶς μας δὲ θὰ ζητήσουμε ἀπὸ τὴν « Ἀκρόπολιν ». Ἀς τὰ μοιρῶναι τὰ πιστοποιητικὰ τῆς σὲ ἄλλους, ποὺ τὰ λογαριάζουν. Ἐμεῖς οὐτὶς τὰ λογαριάζουμε, οὐτὶς τὰ θέλουμε. Ἐνα μοναχὸ ζητᾶμε, νὰ μορφώσουμε ΚΑΡΑΧΤΗΡΕΣ, (τὴ λέξη, βέβαια, θὰν τὴν ξέρει ἡ « Ἀκρόπολις »), γιατί ἔχουμε τὴν ἀδυναμία νὰ πιστεῖν πὼς γὰρ νὰ προκόψῃ ὁ ἀγῶνας μας πρὸς τὸν πρῶτον καὶ δὲ τελευταῖον ἐργάτην τῆς Ἰδέας νὰ γίνῃ Πάλλης ἢ Παλαμῆς, ἀλλὰ στὴ δύναμιν τῆς πέννας, ἀλλὰ στὴ δύναμιν τῆς ψυχῆς. Ἐνας ἄθροπος μὲ χαραχτήρα, καὶ καθαροσυνείδητος ἂν εἶναι, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ γίνῃ μὴ μὲ-

ρα δημοτικιστῆς. Ἐνῶ ἕνας δημοτικιστῆς, δίχως χαραχτήρα, θὰ κατακυλῇ μὴ μὲρα ἀσυνειδήτως στὴν καθαρεύουσα.

Ἀν αὐτὸ εἶναι τὸ ἐλλείπον, τότε δεχόμεστε τὸ δέσμο ποὺ ἐδῶ σο εὐγενικὰ μᾶς προσφέρναι ἡ « Ἀκρόπολις », καὶ δὲ μείναι λόγον τῆς λυμένης.

ὉΣΟ γὰρ τὸν Ἀντρέαν, ἔξ μᾶς δώσει ἡ « Ἀκρόπολις » τὴν ἀδελφὰ νὰν τῆς παρατηρήσουμε πὼς δὲ λέει ὀλίγη, γιατί ὁ ἀγαθότατος φίλος μας δὲ βριστῆκε ἀπὸ τὸ « Νουμᾶν ». Τὸ χωρὶς ποὺ γράφηκε στὰ « Χωρὶς γραμματόσημον » τοῦ τελευταίου φύλλου, δὲν εἶναι βριστῆ, καὶ ἂν τὸ ξαναδιαβάσει μὲ προσοχὴ ἡ « Ἀκρόπολις » θὰ συμφωνήσει μαζί μας.

Τὸν Ἀντρέαν τὸν θέλει ἡ « Ἀκρόπολις » κρατερὸς ἐπέρμαχος τῆς δημοτικῆς (αὐτὴ τὸν εἶπε καὶ ἀρχιγρεναδιέρης τῆς Δημοτικῆς)· τίποτ' ἄλλο θέλει καὶ ὁ Ψυχάρης· τίποτ' ἄλλο, φυσικὰ, τὸν παραδεχόμεστε καὶ μετὰ. Μὰ γι' αὐτὸ ἴσια ἴσια ξαφνιαζόμεστε ὅταν τὸν βλέπουμε νὰ δημοσιεύει ἔργον στὴν ὑπερκαθαρεύουσα καὶ βρωτιούμεστε τί θὰ κάνουμε ἐμεῖς οἱ ταπεινοὶ ἐργάται τῆς Ἰδέας, ὅταν οἱ κρατεροὶ ὑπέρμαχοι καὶ οἱ ἀρχιγρεναδιέροι φέρνουνται ἐπὶ, ἀντ' ἀρχιγρεναδιέρικα.

Πρῶτα καὶ πάλι. Εἶναι γὰρ δέσμο αὐτὴ ἡ λογική :

« Ο « ΝΟΥΜΑΣ » αὐτοεκηρύχθη ὄργανον τῶν δημοτικιστῶν, ἀφοῦ ἐκήρυξε αὐτὸ πρῶτα δάσκαλο τὸν κ. Ψυχάρη ».

Ἀνάγκη νὰπολογηθῇ δὲν ὑπάρχει· νὰ φωτίσουμε μοναχὰ θέλουμε. Ὅχι βέβαια τὴν « Ἀκρόπολιν » ποὺ ἔχει φῶς δικό της, καὶ νὰν τὸ χαίρειται, ἀλλὰ καίνοὺς ποὺ μπορεῖ νὰ παρασυρῶνται ἀπὸ τίς κούφιας ρητορείας. Ὁργανο τῶν δημοτικιστῶν δὲν αὐτοεκηρύχθη ὁ « Νουμᾶς », ἀλλὰ ἔργον μὲ τὴ δουλιὰ του, ἀπρὸς ἄλλα ὅπως ἔγινε ἀρχηγὸς τοῦ ἀγῶνος ὁ Ψυχάρης, χωρὶς νῆκει ἀνάγκη νὰν τὸν κηρύξῃ δάσκαλος ὁ « Νουμᾶς » καὶ χωρὶς νὰ φοβᾶται πὼς θὰ τὸν κουνήσει ἀπὸ τὴν τιμημένην θέσιν του ἡ « Ἀκρόπολις » μὴ δλο τὸ λυσσασμένο καὶ ἀδικο πόλεμον ποὺ τοῦ κάνει.

Ὁ Ψυχάρης ΔΟΥΛΕΥΕΙ. Κι ὅποιος δουλεύει δὲ φοβεῖται κανέναν· καὶ ὅποιος δουλεύει, ἀρχηγεῖ πάντα σὲ καίνοὺς ποὺ ζοῦνε δουλεύοντας καὶ δὲν κομπρσκυλιάζουνε στοὺς Καρενέδες χαϊδεύοντας τὸν ἀραλὸν τοῦ καὶ τσιρίζοντας πὼς ὁ Ψυχάρης, μὲ τίς ὑπερβολὰς (! ! !) του, τοὺς χαλάει τὰς ἀγῶνας ΤΟΥΣ—τὸν ἀγῶνα ὅλη τῆς τεμπελιάς.

Μάθαμε νὰ πειθαρχοῦμε καὶ μάθαμε νὰ μιλάμε ἔσκεπα. Ἐλκτωμάτα βερὰ καὶ τὰ δυό. Τί νὰ γίνῃ ; Μπορεῖ αὐτὰ νᾶναι καὶ τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τοῦ Ψυχαρισμοῦ· ἡ πειθαρχία καὶ ἡ εὐκρίνεια. Ἀ σκανταλίζεται μ' αὐτὴ ἡ « Ἀκρόπολις », νὰ μᾶς συμπαθεῖ. Θὰ σκανταλιστεῖ ἄκουμα περισσότερο ὅμ' ἀκούσει πὼς ὁ Ψυχαρῆς μᾶς δὲ μὲς μοιρᾶται νὰ σεβόμεστε τὸν Ἰδῶ (ἴσο καὶ δὲ συμφωνεῖ, γὰρ τὴν ὥρα βέβαια, σ' ἄλλα μὲ τὸν Ψυχάρη), νὰ θαυμάζουμε τὸν Περικλῆ Γιαννέπουλο γὰρ τὸ μοναδικὸν γαροχτήριον τοῦ Ἰδῶ καὶ ἂν ἔβρισε ἀδιάντροπα καὶ ἀδικο τὸν Ψυχάρη στὸ « Νέον Πνεῦμα » του) καὶ νὰ τιμῶμε τὸν ποιητὴ τοῦ « Σχημαρῶν » (ἴσο καὶ ἡ μᾶς βεβαιώνει ἡ « Ἀκρόπολις » πὼς δὲν εἶναι Ψυχαρῆς).

Ὁ Ψυχαρισμὸς, βλέπετε, δὲν ἐισθλύνει μόνο τὸ μυαλὸν

φῶς ἐκεῖνο σοῦ προμηθεύει τὴ μελλούμενη, τὴν παντοτινὴν τὴν ὑγίειά τοῦ κόσμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΕ'.

Ὁ ἐξοχώτατος

Ὁ χειμῶνας ἐκεῖνος στάθηκε δεινός, ἔσως μαλιστα δεινότερος ὕστερος ἀπὸ τὸ Φλεβάρη, γιατί καὶ μὲ τὴν ἀνοιχτὴν δὲν καλῆτερέφανε, παρὰ χειροτερέφανε τὰ πράγματα. Εἶδε κ' ἔπαθε ὁ Ἀντρέας· ὅλα, μικρὰ ἢ μεγάλα, σημαντικὰ ἢ ἀσήμαντα, παίρνανε τὸ στραβὸ τὸ δρόμο, σὰ νὰ τὸ κάνανε ξεπίτῃδες, νὰ τὸν πεισματώσουνε. Ἀκολούθησανε καὶ κατὶ κωμικὰ ἢ τραγικοκωμικὰ, σὰν προτιμᾶς. Ὅταν κούρδιζε τὸ ρολόγι τοῦ ὁ Ἀντρέας μπροστὰ στὴ φωτογραφία τῆς Ὀλίας, ὅταν ἔδωνε καὶ στὸ σπασμένο τὸ ρολόγι ζωὴ, ὅταν ἐμνησκε, ποὺ νὰ πῆς, στὴν προσεφική του βυθισμένος, ἔκουγε κάποτε πλάγι ἐναν κρότον ποὺ τὸν τάραιζε καὶ τὸν δυσχεροῦσε. Ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὴν τζιμινία ὅπου βρισκότανε ἡ κορνίζα, εἶχε παραθυρὸς ἓν ἓν πέρασμα ποὺ χώριζε τὸν τοῖχο τοῦ ἐργαστηρίου ἀπὸ τὸν μπαζέ. Μὰ τὸ τζάμι θολωμένο· τὸ μισσοκίπαζε· κίονας μὴ ὥραία χαλκογραφία ποὺ παρᾶστανε τὴν Ἥδην ἀπὸ μὴ λαδοεικὸνα τοῦ θεοῦ

τῆς Ὀλίας, τοῦ περίφημου ζουγογράφου δὲν ἔβλεπε λοιπὸν ἀπὸ μέσα τί γινότανε ὧς, παρὰ ξεδιακρίνε, ἄμα ἐρχότανε κανεὶς, μοναχὰ σκιὰς ποὺ διαβλίνανε. Μὴ μακρὴ σκιὰ, τὴ νύχτα, ἴσια τὴν ὥρα ποὺ στεκότανε ἔξωτος ὁ Ἀντρέας, ἀκούμπισμένος μὲ τὸ ἓν χεὶρ στὴν καρεγλίτσα τοῦ γραφείου κάπου κάπου, πῆγαινε κάτω κ' εἶπαι γύριζε στὴν ἀβλή. Καὶ ξαναρχίζε. Ἡ σκιὰ ἐμοιάζε σὰ νὰ εἶχε καμιά δουλειὰ ποὺ δὲν τέλειωνε, ποὺ τὴν παρῆσανε μὲ σάχλα καὶ βαριομάρα· συναμα λὲς καὶ ἀδελφὸς κάσσης, κουφίνης, πανέριου, κουτιᾶ γεμάτου σκουπίδια, ξεσάρωματα, βρώμικα καὶ λάσπες. Ἀνυπόφορος σαματάς. Φρίκναιζε ὁ Ἀντρέας, καὶ τὴ στιγμὴν ποὺ δόξαζε ἡ καρδιά του τὴν ἀθανασία τῆς ἀγάπης, ὁ ξαφνα συλλογιζότανε τὸ χῶμα τὸ ὑγρὸ, τὸ ἄσπρον χῶμα καὶ τὸ κορμὶ τὸ ἀθρώπινο ποὺ λιώνει, σὰν τὸ σάπιο τὸ σκούπιδο, στὰ σκότια τῆς γῆς.

Τί ἔπρεπε ὥστόσο ; Τίποτις ποὺ νὰ τρομάξῃς. Ἀφ' οὗτο πέθανε ὁ Πέτρος κ' ἔφυγε ἡ Λουίζα, ἦρθε ἄλλο ἀνθρώπου σπῆτι, μὴ μαγείρσας κ' ἓνας δούλος. Ὁ δούλος ἀφ' οὗτο, ὁ Γιάννης, εἶπαι εἶδος ὀντάριο κακομοίρικον, μίζερο, σὰ χαμένο. Τὰ μάτια του πάντα χαμηλωμένα καὶ ὅταν τὰ σήκωνε καποτες, παρακαλιάρικα καὶ ταπεινά, εἶχανε τὴν ἐκφρα-

ξεσκαβώνει και την ψυχή και χαρίζει την απόλυτη λευτεριά σ' όσους τον νιώσουν.

★

ΒΙ'ΗΚΕ ο πρώτος αριθμός της «Ήγησως» με όμορφα ποιήματα και με ακόμη πιο όμορφο πρόλογο. Τον ξανατυπώνουμε, γιατί είναι αληθινό ποίημα κι αυτός:

«Αίγιοι νέοι, έναίμενοι από κοινά κάπως ιδανικά, είδαν πως δεν είναι άσκοπο από καιρό σε καιρό ν'ανταμώνουν τα τραγούδια τους σ' ένα φύλλο χωριστό. Το αντίμαμα τούτο γίνεται, χωρίς να τους κρατή μακριά από τα σοβαστά κέντρα που υπηρετούνε στον τόπο μας και δυναμώνουν την ποιητικήν 'Ιδέα, και που τους κάνουν τιμή να δέχονται και να δημοσιεύουν τα έργα τους. Δεν έχει κανέν' άλλο σκοπό παρά τον πόθο που τους γεννάθηκε να συνενώσουν, όπως μπορούν, σε κάποιο όργανωμα—να πη κανείς—συνυλίων ξεχωρισμένων ποιητικών, που θα στέκονταν ίκανο με τον καιρό να κινήση πιο πολύ την προσοχή και να γεννήση πιο ζωηρή τη συμπάθεια όλων εκείνων που καταλαβαίνουν και αγαπούν ξεχωριστά την Ποίηση. Έτσι με λίγα λόγια το πρόγραμμα της 'Ηγησως, και τέτοις ή φιλοδοξίας των ιδρυτών της».

Όταν πεθαρχούν οι νέοι, τραβάνε μπροστά. Και οι νέοι της «Ήγησως» δείχνουν με τον πρόλογο τους πως δεν τους λείπει η πεθαρχία. Έτσι τους ονειρεύμαστε κ' έτσι τους βλέπουμε. Χαρά μας και καμάρι μας. Και οι αδερφικές συμβουλές μας δεν πέρασαν σε άγονο χρώμα το πρώτο φύλλο της «Ήγησως» μας έδειξε το κέρπισμά τους.

Να προκόψουν λοιπόν τα παιδιά και θα προκόψουν, αφού τόσο όμορφα και τόσο γενναία είναι τα πρώτα βήματά τους. Πεποίθησή μας πως τα κατοπινά θύνει όμορφότερα και γενναίτερα.

★

ΦΙΛΟΣ μας που υπογράφεται «Νέοντας» μας έστειλε ένα επιγραμματάκι αφιερωμένο στο Θεοτόκη, το ακόλουθο:

Βιάζεσαι να πείσεις
ή βουλή δουλιά,
μά τους βουλευτίζεις
δέρνεις τριμπελιά.

Ό: κι αυτός ο Χάρος
σ' αντιπολιτεύεται
βουλευτίζεις παίρνει
και σου ...κοκκοτεύεται.

ΜΙΑ ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ο κύρ Χρήστος εΐτανε διευθυντής σ' ένα μεγάλο μαγαζί στην Αθήνα. Εΐταν φαμελίτης κ' είχε ένα γιό και μιὰ κόρη. Η γυναίκα του όμως που ήξερε πως ο άντρας της εΐτανε πλούσιος, ήθελε καλὰ

και σώνει να τον κάμει να ξεδέσει κάτι περισσότερα απ' ό,τι ξόδεζε για να ντύνη καλύτερα το κορίτσι της, ώστε να σκετίζονται με καλύτερο κόσμο, νομίζοντας ότι με τέτοιον τρόπο, θα το πάντρευε γλυγορώτερα. Κάθε λίγο και λιγάκι είχανε φιλονεικίες γι' αυτό το ζήτημα, αλλά ο κύρ Χρήστος δεν άλλαζε γνώμη.

Είναι αλήθεια πως εΐτανε σε θέση νάν το κάμει, γιατί και το σπίτι που ζούσανε εΐτανε χτήμα του, κ' είχε και κάμποσα άλλα χτήματα δικά του, που του έφερναν καλούτσικο εισόδημα. Σωζήτωντας με τη γυναίκα του της μιλούσε για κείνους που αυτή ζούλεβε κ' εΐλεγε πάντα πως αν και δεν έχουνε τα μισά του άντρός της, εν τούτοις ζούνε καλύτερα και τα κορίτσια τους τα βλέπεις πάντα φρεσκοτυμένα, πως αυτά τα κάνουνε για επίδειξη, γιατί ξέρει πως χρωστούνε τα μαλλοκέφαλά τους σ' όλη την αγορά. Έκείνο που άφανιζε το έθνος μας, της εΐλεγε, είναι η ψωροπερηφάνεια που έχουμε, και κοιτάζουμε πάντα να κάνουμε πως ντυνόμαστε καλύτερα απ' τους μεγάλους. Βλέπεις τη γυναίκα και τις κόρες ενός υπάλληλου που δεν παίρνει παρά διακόσες δραχμές μιστό, και πλερώνει εκατόν είκοσι δραχμές μόνο για το νοίκι του σπιτιού του, του μένουν ογδόντα δραχμές να φαη και να ντυθῇ κι αυτός κ' η φαμήλια του. Πως θέλεις να τα κάμεις αυτά παρά με χρέγια και ποίος ξέρει και με τί άλλα τερτίπια. Τι εύτυχια περιμένεις σε τέτοιον σπιτικό που η γυναίκα κάνει ό,τι θέλει, και δε λογαριάζει καθόλου την τιμή και την υπόληψη του άντρός της. Βλέπεις θέλεις να πάη και στο χορό του Παλατιού, να πάρη και τις κόρες της μαζί της, κ' εκεί πιά γίνεται του κουτρούλη ο γάμος.

Αυτά εΐλεγε ο κακομοίρης ο κύρ Χρήστος, και μάλλιαζε η γλώσσα του. Τι τον πείραζε αν η κόρη του, που μόλις εΐτανε δεκαπέντε χρονώ, δεν παντρεύονταν γλήγορα. Το κορίτσι, φαινονταν εύτυχισμένο στο σπίτι του, και μπορούσε να περιμένη ακόμη δέκα χρόνια, κ' ύστερα εύκολα θάβρισκε άντρα, γιατί θα είχε και τα χρηματάκια του, και χωρίς αυτά στην Ελλάδα κανένας δεν πέρνει κορίτσι. «Ας έχη τον παρὰ κι ας είν' και τζιμπλομάτα, όλοι την ξέρουνε και τρέχουνε κατόπι της».

Ο κακομοίρης ο κύρ Χρήστος γέννηκε νοικοκύρης απ' το τίποτος που εΐτανε, κι αυτό δεν το ξεχνούσε, και η γυναίκα του εΐτανε πλύστρα στα νιάτα της όταν την παντρεύτηκε, και περνούσαν φτωχι-

κά, μα εύτυχισμένα.

Όταν όμως ο άντρας της ψυχόπιασε, αυτή ξεχασε τα παλιά της κ' ήθελε να φαίνεται άριστοκρατίσσα. Ίσως δεν είχε και άδικο, γιατί αυτό το βλέπεις κάθε μέρα. Κανείς δε σ' έρωτα τί εΐταν η μάνα σου, κι από τί φαμήλια εΐσαι. Φτάνει μόνο να χης τον παρὰ και να τον ξοδεύης άφτονα, και γλήγορα γίνεσαι άριστοκράτης, και σε προσκαλούνε και στα σαλόνια. 'Αλλ' ο κύρ Χρήστος που τα είχε σωστά τετρακόσια, σκέφτονταν διαφορετικά, και προσπαθούσε να γυρίση και της γυναίκας του το κεφάλι. 'Αλλά άγέρα κοπάνιζε. 'Η ζωή του περνούσε με καθημερινή γρίνια, όσο που κ' η κόρη του άρχισε να παίρνη της μάνας της το μέρος, όσο που έγινε δέκα έφτά χρονώ, κι άρχισε να βλέπη με καταφρόνια τους γονιούς της, γιατί έμαθε πως ο πατέρας της εΐτανε πριν παντρετῇ βαρκάρης στον Πειραιά, κ' η μάνα της πλύστρα, κι αυτή η σκέψη την άφανιζε, και την έκανε να ζουλεύη όλες τις συνομιλήκεις της: ως και τόνομά της τάλλαζε, για να μη φαίνεται παρακκινό, κι από Κατήγκω που τη βέφτισε ο νουνός της τόκαμε Δίκα-τερίνη.

Ο πατέρας της ξόδεζε άφτονα για να την άναθρέψη καθώς πρέπει, και δασκάλους είχε να ηγαίνειρόχουνται, και για το πιάνο της είχε δασκαλό. 'Αλλά το κεφάλι της πήρε άγέρα άρχισε ακόμη και τη γλώσσα των γονιών της να περφορνῇ και να τους λέγη κάθε μέρα πως πρέπει να ξεχάσουνε τις χυδαίες λέξεις που μεταχειρίζονται στο σπίτι, και να μάθουνε καλύτερη γλώσσα. Άρχισε δηλαδή να τους δίνη και μαθήματα απ' τις συνειθισμένες μικρ' άρρώστιες. Πονόδοντας, αυτόπνοας, κεφαλόπονος, πως πρέπει να λένε, όδονταλγία, ώταλγία, κεφαλαλγία και τα παρόμοια. Πῆρε το κεφάλι της άγέρα με τα σωστά της, και δεν έκανε: άλλα παρὰ να τρώγεται κάθε μέρα με τα ρούχα της. Ένα πρωϊ άμια κατέβηκε στην τραπεζαρία, έφερε ο ποτιέρας ένα γράμμα για τον πατέρα της. Το πήρε ο κύρ Χρήστος και το διάβασε, και εΐπε της γυναίκας του, όταν τον ρώτησε, πως εΐταν απ' την αδερφή του την 'Ελέγκω που ζούσε σ' ένα χωριό όνομαζόμενι Καρβουνάρι, μιὰ ώρα μακριά απ' την Καρύταινα, κ' ήθελε την άνιψια της την Κατήγκω να πάη, και να μείνη ενν δυο μήνες εκεί μαζί της. Εΐταν η αδερφή του γεροντοκόρη, αλλά είχε τα χρηματάκια της, κ' είχε περισσότερα εισόδημα απ' ό,τι μπορούσε να ξοδέψη. Δεν της ήξερε της κυρά Χρήσταινας αυτή η

ση του φταιξιάρικου του σκυλιού. Τα βλέπαρὰ του γύρο γύρο κόκκινα και ματοτσούναρα μόλις έβλεπες. Κοντός, παχουλός, μα κάποιου πάχος άσαρκο, ξεφουσκωτό, άβρωστιάρικο, άσπρο, χλωμό και δειλό. Τάκροδάχτυλά του τρέμανε που και που, άδोधήτα κι άμήχανα, τριμπελικά: παστρικά τα ρούχα του κι όμως έδειχνε βρώμικος από την κορφή στα νύχια: το πετόι του, το πρόσωπό του, τα χέρια του, τα σαπούνιζε δεν τα σκαπούνιζε, του κάκου, σκουρογυαλίζανε από κάποια λίγδα φυσικια τους. Τον κοίταζες και θάρρουνε πως η λίγδα μοναχή της κολνουσε άπάνω σου. Τον σιχαινότανε ο Αντρίας. Τον κατάλαβε άμέσως η Κατινούλα, μα τόκρυφε, μην πούνε τάχα πως μαντατουρίζεις. Άλκολικός ο δύστυχος, από κείνους τους παραρριμένους, τους πολλούς, που ψυχή δε φροντίζει για άφτους, που γράμματα δε μάθανε, που τους λείπει και η φωτίση και το φῶς, που σκοπό η ζωή τους δεν έχει κανένα, που νομίζουνε πως πίνοντας παρηγοριούνται και που καταστρέφονται με το μεθύσι, καταστρέφοντας μαζί τους την κοινωνία την ίδια, τη μητριά τους. Κόντευε να τους κοτσίτη όλους στο σπίτι. Κάποιο βράδι, εκεί που δούλεβε ο Αντρίας στην κάμερή του, βαριά βήματα κάτω στην άβλη ταραξάνε άξαφνα

τη μεγάλη την ήσυχάδα που βασιλέβε στού 'Ολπιέρη τέτοια ώρα. Του φέρνανε τελέγραφο κι ο τελεγραφας γύρεβε δυνατά ποιανού να μιλήση. Μπήκε από το δρόμο γραμμή στην άλλεία, δίχως κένε να χρειαστῇ να χτυπήση ο κουδούνι. Ο δούλος δεν είχε σφαλομένη έξω την πόρτα. Και τώρα βουάλιζε μ' όλο το πατιρντί, κουφός κι άναίστητος. Κατίβηκε ο Αντρίας. Μυρουδιά παράξενη, βρειά, μόλεβε τον αέρα. Έψαξε, κοίταξε. Το γκαζι του φαγκριού της άβλης, άνοιχτό και τούτο. Πῆρε ύποψια. Λίγες μέρες κατόπι, μιὰ κεριακή που κουδέντιαζε τάπομεστήμερο στο εργαστήρι του μ' ένα φίλο, άκουσε κάτι φωνές, κάτι τσιριχτά, ένα κακό που δεν μπορούσε να καταλάβη τί πράμα εΐτανε. Άχ! παντού, παντού, όπου γυρίτης να δῆς, όπου βάλης τάφτι σου κι όπου δεν το βάλης, βοξ όλοένα βοξ ο άθρώπινος, ό τηλωπός ο πόνος του Φιλοχτήτη. Έρχόντανε οι φωνές από το κιόσκι, εκεί που πλαγιαζε ο Γιακωβός. Σπασμοί νεβρικοί του άμοιρου του άλκολικού, που στο κρεβάτι του ξαπλωμένος τινάζε χέρια και ποδάρια, σκούζοντας και θρηνώντας. Τον κουβαλήσανε άμέσως στο Νοσοκομείο. Σάν έφυγε τάντρώγυνο, άνακαλύφτηκε πως κλέψανε κάμποσα κ' οι δυο τους. Ένονοείται. Το ήξερε η δύστυχη γυναίκα πως άδύνα-

το να μείνουνε πολλή καιρό στο ίδιο σπίτι, αφού άργά χωρίς θάβγαινε στη μέση του άντρός της ο άλκολισμός, και μάζωνε μαζώνε χρήματα για να ζήση. Ποίος φταίει; Εκείνος ή εμείς; Κανένας. 'Η ζωή. Και πρέπει ναλλάξη.

Ένώ ακολουθούσανε άφτα, η Άννα, όπως εΐπαμε πιο άπάνω, άρρώστησε τις δεκαεννιά του Πενάρη. Μήνησε του αγαπημένου της του κ. Άμαρου, δηλαδή ο Αντρίας: άναγκάστηκε να του μηνήση, επειδή με τη γενναία της την άφορημάδα. η Άννα δεν ήθελε ποτέ της να φροντίση για τον έαφτό της. Πιθανό να μην πίστεβε και στους γιατρούς. Όσοσα η άρρώστια της δεν εΐτανε δουλειά του κ. Άμαρου. Εΐτανε δουλειά της χειρουργικής. Προτού έρθη άκομή ο κ. Άμαρος, παρακάλεσε μιὰ μέρα ο Αντρίας τον κ. Άρτό να κατεβῇ και σῆς Άννας. Συγκατάνεψε η άγαθή ψυχή, για να μη χαλάση το χατίρι του άδερφού της, μα οι βίζιτες και τα σιδούλια τη δυσχερατούσανε πολύ. Έλεγε πως τίποτα δεν είχε, παρὰ μόνο κούραση, κ' έπρεπε να ξεκουραστῇ κάνα δυο μήνες, για να γίνη καλά. Συγκμασά να μην το θαρῶσε και χείος της να πάρη την άνάσα της, τώρα μάλιστα που με την άρρώστια της Κατινούλας, με τάνικα τα δουλικά, προκοπή δεν

πρόσκληση, αλλά βλέποντας την επιμονή του άντρός της, έδωσε τόπο στην όργη και τάποφάσεις, και κα-
τάπεισε και την κόρη της να μὴν κάμει φασαρίες.
Έτσι λοιπόν η Κατήγκω έτοιμάσε το μπαούλο της,
και με βαριά καρδιά έφυγε τή δεύτερη μέρα για τὸ
χωριό που ζούσε η θεία της η' Ελέγκω.

*

Τὸ Καρβονάρι εΐτανε ένα μικρό χωριό, αλλά πο-
λύ ώραϊο. Βουναλάκια από δῶ, δέντρα από κεί,
ένα ποταμάκι ἀπ' τ' ἄλλο μέρος. Έκει ὁ βοσκὸς
έβασκε τ' ἀρνάκια του, παραπέρα ἡ χωριατο-
πούλα μάζεβε τὰ φρέσκα αυγά της. Όλο μαζί
μόλις εΐτανε καμιά σαρανταριά σπΐτια, κι ὁ ένας
γνώριζε τὸν ἄλλονε σὰν καλὸν ἀσπρο. Πήγαιναν ἑ-
κὲι και πολλοὶ καθε χρόνο γι' ἀλλαγὴ ἀγέρα. Ὡ-
στε τὴν Κατήγκω σὲ δύο τρεῖς μέρες ὅλοι τὴν ζέ-
ρανε. Τὴν πρώτη Κυριακὴ πῆγε μὲ τὴ θεία της
στὴν ἐκκλησιὰ τῆς Παναγίας, ὅπου εΐτανε ὅλο τὸ
χωριό μαζωμένο. Ἄλλοι πρὶν ἀρχίσῃ ὁ ὁρθρος, ἄλ-
λοι στὸ Βαγγεῖο, και ἄλλοι ὕστερα ἀπ' τ' ἀγία
(ἄλλο κακὸ ρωμαϊκό κι αὐτὸ που πάμε στὴν ἐκ-
κλησιὰ ὅποτε μὲς βολῇ, ἐνῶ γιὰ τὸ θέατρο οὔτε λε-
φτὸ δὲ χάνουμε). Ὑστερ' ἀπ' τὴ λειτουργία, πῆ-
γαίνε ὁ ένας στ' ἄλλονου τὸ σπΐτι γιὰ βίζιτα. Ἡρ-
θε και στῆς κυρὰ Ελέγκω ἐνῆ παλληκάρι καμιά
εἰκοσιπενταριά χρονῶ γιὰ βίζιτα. Τοῦ ἔφεραν γλυκό
και καφέ, αλλά ὁ φίλος σηκωρὸ δὲν εἶχε. Στὰ ὕ-
στερὰ σηκώθηκε νὰ φύγῃ ἀφοῦ πῆρε και μιὰ μαστί-
χα χιώτικη.

Ἡ Κατήγκω δὲν ἐννίωσε πὼς πέρασε ἡ ὥρα,
και τὸ βράδι ρωτοῦσε τὴ θεία της πὼς εΐτανε ὁ νιὸς
πού τοὺς ἔκαμε τὴ βίζιτα, κι ἀπὸ ποῦ ἔρχεται. Ἡ
κυρὰ Ελέγκω τῆς εἶπε πὼς ἰδῶ και τρία χρόνια
τώρα, ἔρχεται καθε χρόνο γιὰ ἀλλαγὴ, πὼς φαίνε-
ται φαμίλιας παιδί, και καθὼς κατάλαβε εἶναι ἀπ'
τὴν Πάτρα, ὅπου ὁ πατέρας του κάνει τὸν τοκιστὴ.
Αὐτὸ ἔτσι τ' ἄκουσε, αλλά δὲν τὸ βεβαίωσε. Ὡς τό-
σο ὁ φίλος πηγαινερχοῦντανε, κ' ἔδβαιναν συχνὰ σὲ
περίπατο μαζί, γιὰτὶ ἡ κυρὰ Ελέγκω εἶχε ρεματι-
σμούς και δὲν μπορούσε νὰ πηγαίῃ πάντα μαζί
τους. Μιὰ μέρα ἄρχισε νὰ νυχτώνῃ ὅταν ἡ Κατήγ-
κω ἦρθε στὸ σπΐτι, και ἡ θεία της τὴν ἔβαλε μπρο-
στά, γιὰτὶ δὲν ἤθελε ν' ἄκουστῇ τὸνομά της στὸ
χωριό πὼς κουβαλιέται μὲ τὸ Θεόφιλο. Ἡ Κατήγκω
τὸ καλοσυλλογίστηκε, εἶδε πὼς ἡ θεία της εἶχε δι-
κιο, και τὴ δεύτερη μέρα ἀποφασίσε νὰ μὴ βγάλῃ

τὸ ποδάρι της ὅζω ἀπ' τὸ σπΐτι.

Ὁ φτωχὸς ὁ Θεόφιλος δὲν μπόρεσε νὰ κλείσῃ
μάτι ὅλη τὴ νύχτα, και τὸ πρῶτ' χαράματα βγῆκε
ὅζω κ' ἐπαίνε βόλτα ἀπάνου κάτου, ὅσο που βγῆκε
ὁ ἥλιος, μὲ τὰ σωστά του, και τράβηξε γιὰ τὸ σπΐ-
τι τῆς κυρὰ Ελέγκω. Γιὰ ὥρα τριγυροῦσε στὸ
περιβόλι μὴ τολμώντας νὰ χτυπήσῃ τὴν πόρτα, ὅσο
που τὸν εἶδε ἡ Κατήγκω ἀπ' τὸ παρὰθυρο και πα-
τάχτηκε ὅζω. Πῆγαν λοιπόν μαζί γιὰ νὰ πάρουνε
μιὰ βόλτα, κι ὅταν καθήσανε κοντὰ στὴ βρύση γύ-
ρω στὸν πλατανό, ὁ Θεόφιλος τῆς εἶπε μ' ἀνα-
στεναγμὸ πόσο τὴν ἀγαπᾷ, και τὴν ρώτησε ἂν μπο-
ρῇ νὰ τὸν ἀγαπήσῃ κ' ἐκεῖντ, κι ὅταν τοῦ εἶπε ναι,
πῆγε ὁ φτωχὸς νὰ τρελλαθῇ ἀπ' τὴ χαρὰ του. Τοῦ
εἶπε ναι, γιὰτὶ τὸν νόμιζε πλούσιο και μοναχογιὸ τοῦ
πατέρα του που εΐτανε τοκιστὴς στὴν Πάτρα, εἶδε-
μὴ γι' ἀγάπη ἡ Κατήγκω δὲν ἔδινε πενταρά γι'
αὐτόνε. Ἄμα λοιπόν ὁ Θεόφιλος ἄκουσε και πῆγε
πὼς τὸν ἀγαπᾷ, τῆς δηγήθηκε τὴ θέση του και τίς
ἐλπίδες που εἶχε γιὰ τὸ μέλλο. Τῆς εἶπε πὼς ὁ πα-
τέρας του ποῦχε ἀργαστῆρι γιὰ ψιλοκοπιές στὸ Γύ-
θειο, εἶχε φαλλίρει, και τώρα εἶναι κοντὰ σ' ἕνα
σταφιδέμπορο στὴν Πάτρα, κι ὅτι κι ὁ ἴδιος εἶναι
γραμματικὸς στὸν ἴδιο σταφιδέμπορο μ' ἑκατὸν εἰκο-
σι δραχμὲς τὸ μῆνα, και περιμένει σύντομα μιὰ αἰ-
ξήση τοῦ μιστοῦ του ἀπὸ δεκαπέντε δραχμὲς. Θαρ-
ρεῖ πὼς μὲ οἰκονομία θὰ μπόρουνε νὰ φέρουν τίς
δύο ἄκρες σ' ἕνα μέρος. Τῆς Κατήγκω ἡ καρδιά ρα-
γίσε ὅταν ἄκουσε τὴν ἱστορία, που ἂν ἀπ' ἀρχῆς τὴν
ἤξερε, δὲ θὰ γυρνοῦσε νὰ τὸν δῇ. Ἡ καρδιά της ἤ-
θελε πλούτη, νὰ φαίνεται στὸν κόσμο, νὰ τὴν καμα-
ρώνουνε στὰ σαλόνια, νάχῃ τ' ἀμάξι της, και νὰ κά-
νῃ φιγούρα ὅπου κι ἂν βρισκόντανε. Αὐτὰ εΐτανε τὰ
ὄνειρά της ὅταν τὸν πρωτογνώρισε και τὸν πῆρε γιὰ
μοναχογιὸ πλούσιου ἀθρώπου, και τὸ μόνο πρᾶμα που
τὴν ἔτρωγε τότες σὰ σκυλιῆκι, εΐτανε πὼς νὰ συ-
στήσῃ τὸν ἀγαπητικὸ της στὴ φαμίλια της, που ἂν
και πλούσια, εΐτανε ὅμως παρακατινὴ και στοὺς τρό-
πους και στὴν ἡμιλία και στὶς σκέσεις που εἶχανε.
Ὅλα αὐτὰ τὴν ὥρα ὅταν ὄνειρο πέρασαν, και μιὰ πού-
δωσε τὸ λόγο της στὸ Θεόφιλο δὲν μπόρουσε εὐκο-
λα νὰ τὸν πάρῃ πίσω, μόνο τοῦ σύστησε νὰ κρύψῃ
μυστικὸ τὸν ἀρραβῶνα τους, ὅσο που ἡ ἴδια βρῇ τὴν
περίστασιν νὰ τὸ πῇ πρῶτῃ στοὺς γονιούς της. Συλ-
λογοῦντανε βλέπεις και τίς φιληνάδες της στὴν Ἀ-
θήνα, δύο ἀδερφεῖς που καθόνταναν κοντὰ τους κ' εἶ-
χαν ἂν και φτωχὲς τίς καλύτερες σκέσεις

Εκείνες τίς μέρες πῆρε ἕνα γράμμα ἀπ' τὴ μη-
τέρα της που τῆς ἔγραφε τὰ νέα τῆς γειτονιάς της.
πὼς οἱ φιληνάδες της, οἱ δύο ἀδερφεῖς Ζαγοῦρη, κου-
βαλιέται ἡ μιὰ μ' ἕναν ἀξιωματικὸ πὸρχεται κάθε
μέρα στὸ σπΐτι τους, κ' ἐκεῖνο που τὴν ἔτρωγε εἶ-
τανε νὰ μὴ τύχῃ κι ἀρραβωνιαστῇ καμιά τους πρὶν
τὴν κόρη του. Πὼς ὁ ἀδερφός της τῆς στέλνει τὴν
ἀγάπη του και τῆς συστήνει νὰ κοιτάξῃ νὰ πιάσῃ
κανένα ἢ γαιοκτήμονα ἢ τελώνη που ἐκτός τοῦ μι-
στοῦ του ἔχει και πολλὰ τυχερά, ἢ κανένα βουλευ-
τὴ μεγάλης ἐπαρχίας. Ὅταν δικάζεσε αὐτὸ τὸ γράμ-
μα ἡ Κατήγκω, τόσο σιχίστηκε, που ἀμέσως ἀπο-
φασίσε νὰ διαλύσῃ τὸν ἀρραβῶνα της πρὶν κανέναν
τὸ μάθῃ, και νὰ φύγῃ ἀπ' τὸ χωριό. Ἐγραψε λοιπόν
ἕνα γράμμα στὸ Θεόφιλο λέγοντάς του πὼς ἡ καρ-
διά της κρύωσε και τὸν παρακαλοῦσε νὰ τὴν ξεχά-
σῃ και νὰ μὴν τῆς ξαναγράψῃ πιά, κ' ὕστερα ἀπὸ
δύο τρεῖς μέρες ἔφυγε γιὰ τὴν Ἀθήνα.

(ἀκολουθεῖ)

Manchester 29 τοῦ Γενάρη 1907.

ΩΜΕΡΙΤΗΣ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ

Ἀγαπητὲ «Νουμᾶ»,

Δὲν ἄναψε τὸ ζήτημα μοναχὰ στὴν Πόλιν και
στὴν Ἀθήνα τώρα τελευταία. Κ' ἐμεῖς ἰδῶ εἶχαμε
στὶς φημερίδες μας συζητήσῃ, πρᾶμα που σκονερῶνε
πὼς ὁλοῦθε, ὅπου κι ὃ βρίσκεται Ἑλληνισμὸς δυνα-
τός, τὸ γλωσσικὸ ζήτημα μπῆκε στὴν πρώτη γραμ-
μὴ μὲ τ' ἄλλα ἰθνηκὰ ζητήματα, ὅπως βέβαια τοῦ
ἀξίζει. Ἡ κουβιντα ἀνοίχτηκε ἀπὸ ἕνα γράμμα, σὰν
εἶδος χρονογράφημα, που τύπωσε στὴν «Ἡμερησία»
τὴν καλὴ φημερίδα τῆς Σμύρνης, ὁ συνταχτής της
Θεατῆς, που διευθυνότανε σὲ λόγου σου. Ἐξυπνα,
πολύ ἐξυπνα λογία, μὲ κάμποσο χιούμορ γραμμένα,
μὰ που φανερώνανε τὸν κ. Θεατῆ ἀμελέτητο καμ-
πισο, γιὰ τὸ ζήτημα. Ἡ ἀπάντησιν ἦρθε ἀπὸ τὴ
Μιτυλήνη, στὴν ἴδια φημερίδα σὲ λίγες μέρες, ἀπὸ
τὸ δικὸ μας Θεόφιλο Σκκητὸ τὸ γιαιτρὸ, ἀπάντησιν
που ἔβανε τὸ καθε τι στὴ θέση του, και ἔδειχνε τί
διαφορὰ ὑπάρχει νὰ συζητῇ ἕνας που τοῦ ἔγινε πιά
πίστη τὸ μεγάλο ζήτημα, ἔκατσε και διάβασε και
φώτισε τὸ μυαλό του, ἀπὸ ἕναν ἄλλο που τὰ παι-
-

ἔβλεπε τὸ σπΐτι. Καὶ τόντις, ὡς τίς δεκαζῆ τοῦ
Φλεβάρη ὅπου στὸ τέλος βρήκανε ἄλλο ἀντράγιο
πιδ ἄξιο, ἡ ἐννοια τοῦ νυκοκεριού, μαζί μὲ κάμπου-
ρες καινούριες ἐννοίες, σταναχωροῦσε τὴν Ἄννα τὴν
καημένη, ἀκόμη κι ἀφοῦ κρεβάτωθηκε, γιὰτὶ ὁ κ.
Ἄρτος διαγνωστικέψε ἀντεράλγια και φλόγωση τῆς
μήτρας, εἶπε ὅμως εἰλικρινὰ πὼς δὲ γνώριζε τέτοιες
ἀρρώστιες και πὼς φρόνιμο νὰ φέρουνε τὸν κ. Κλυ-
ζιού. Πρόθυμος ὁ κ. Ἀμάρος, σὰν πᾶκουσε ἡ ἐφ-
καιρία περίφημη γιὰ νὰ γνωριστῇ μὲ τὸ μεγάλο τὸ
χειρουργό. Ἡ γνώμη τοῦ Κλυζιού σύφωνα μὲ τοῦ
Ἄρτου τὴ γνώμη, μόνο που ρεβήθηκε μήπως ἔχει
και κανένα παρασάκωμα πουθενά. Τῆς διατάξε βῆ-
τὰ νὰ μὴ σηκώνεται καθόλου, κι ἀλήθεια ἡ διατα-
γὴ σταθῇκε ὠφέλιμη. Νὰ μὴν τὸ κρύφουμε ὡστόσο,
ἡ Ἄννα, ὕστερις ἀπὸ δύο μῆνες, δῆλωσε, μ' ἕνα χα-
μόγελο, τοῦ Ἀντρέα πὼς δὲν ἔπασκε ἀπὸ τίποτα
και πὼς τὴ γιάτρεψε τὸ κρεβάτι — κι ὅχι ὁ γιαιτρός.

Ἡσυχία ἤθελε ἡ Ἄννα, ἡσυχία ὁ νοῦς της, που
δὲν ἀγαποῦσε τίς ἀνταρες, ἡσυχία και τὸ κορμί της.
Δὲν τὴν ἀπόλαψε κανένας τους ἐκεῖνο τὸ χειμῶνα.
Ἡ Μοιρίτα, τὸ καλὸ τὸ παιδί και τὸ ξεθαῖρο, που
χωρὶς νὰ παθῇ ποτέ του, ἔτρεχε ξέσκεπο στὴν ἀ-
βλή, ἀνεβοκατέβαινε τίς σκάλες, πῆγινε καθε ὥρα

στῆς Κατινούλας, τὸ πρῶτ', νὰ τὴ φιλήσῃ, τὸ βρά-
δι νὰ βωτήσῃ, τὸ τσαμένο, γιὰ τὴ θερμοκρασία, ἡ
Μοιρίτα κρύωσε ἄξαφνα στὶς εἰκοσι δύο τοῦ Γενάρη
μικρὸ συναχὶ στὴν ἀρχή, μὰ δὲν τὸ νοιάστηκε,
βγῆκε ὅζω, ξανακρύωσε και τότες τὴν ἐπαῖνε κα-
ποιος βήχας παραξένος, ἕνας βήχας που μιὰ στιγ-
μὴ δὲν ἔπαβε, μήτε τὴ μέρα, μήτε τὴ νύχτα σὰν
κοιμότανε, βήχας χτυπητὸς και φίλος, σὰν ἀδιάκο-
πα χοχλαδάκια που βίγνεις στὸ γιαλό. Φτερνίζοτα-
νε ἄλλο τόσο κ' ἔσειε ἀκατάπαρτα τὸμορφὸ της τὸ
κεφαλάκι. Τὸ γλυκὸ τὸ κορίτσι δὲν ἔλεγε τίποτις,
ἔτρεπε ὅμως μήπως ἡ Κατινούλα κολλήσῃ. Δὲν ὁλ-
λήσε, ἂν και οἱ κάμαρες βρισκόντανε ὅλες πλάγι
πλάγι. Νόστιμο και χαριτωμένο σπιτάκι, ὅχι και
μεγάλο· στὴ γωνίτσα του ὁ καθέννας. Δυὸ πατώμα-
τα, ὅπως ξέρουμε. Κάτω και ὑπροστά, ἡ περίφημη
τραπεζαρία, τὸ καμὰρι τῆς Κατινούλας. Πίσω ἀπὸ
τὴν τραπεζαρία, στὴν ἴδια γραμμὴ, τὸ σαλόνι, και
δίπλα, δεξιὰ, ἕνα δέφτερο σαλονάκι, ὅπου καπνίζα-
νε οἱ κύριοι, σὰν εἶχανε κόσμο, ὕστερις ἀπὸ τὸ φαγί,
ὅπου κάποτες, σὰ δὲν εἶχανε μουσαφίρηδες, μνήσκα-
νε μιὰ ὥρα ἡ δύο, προτοῦ ἀνεβούνε. Ἀπὸ μιὰ γυά-
λινη πόρτα ξάνοιγες τὸλοπράσινο θερμοκήπι που ἔ-
πιανε τὸ βαθὺς τοῦ μπαζέ. Κολλητὰ στὸν τοῖχο τοῦ

σαλονακιού, ἡ σκαλα ἡ γυριστὴ που σ' ὠδηγοῦσε
στὸ πρῶτο πάτωμα. Έκει πάλι τέσσερις κάμαρες·
ἡ κάμαρα τοῦ Ἀντρέα, που βρισκόντανε ἀπὸ πάνω
ἀπὸ τὴν τραπεζαρία, ἡ κάμαρα τῆς Ἄννας ἀπὸ
πάνω ἀπὸ τὸ σαλόνι, ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ σαλονάκι,
μιὰ καμερίτσα ὅπου φύλαγε ὁ Ἀντρέας πρᾶματα κ'
ἐπιπλα τῆς Ὀλίας, συγυρισμένα καθὼς τὰ συνήθι-
ζε και τότες, καθὼς τῆρσε. Κοντὰ στὴν κάμαρα
τοῦ Ἀντρέα, καμαράκι τῆς Μοιρίτας. Εἶχε και τρί-
το πάτωμα, δηλαδὴ ἕνα εἶδος σερβανί, μὲ μιὰ κά-
μαρα μεγάλη και χαμηλοῦτσικη, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴ
στέγη, ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὴν κάμαρα τοῦ Ἀντρέα, τὴν
κάμαρα τῆς Κατινούλας. Τὴ νύχτα, μὰ και τὴ
μέρα, ἐπειδὴ ἔκαιγε ἡ σόμπα στὰ πόδια τῆς σκα-
λας, ἀφίνανε, γιὰ νὰ ζεσταθοῦνε, ὅλες τίς πόρτες ἀ-
νοιχτές ἢ μισανοιχτές, γιὰτὶ τὴν κ. Ἀντρέα·
δὲ σφαλνοῦσε τὴ δική του, νὰκούσῃ καλύτερα τί γι-
νότανε στῆς Κατινούλας. Ἰτίποτα δὲν ἀκούγοντανε
παρὰ ὁ βήχας ἐκεῖνος τῆς Μοιριτούλας, ὁ χοχλαδέ-
νιος, ὁ ξερός, που ἔμοιαζε κάπου κάπου και μὲ τὸ
γαβνητὸ ἐνὸς μικροῦτσικου, ἐλάχιστου κουταβίου.
σὰ δὲν ἔμαθε ἀκόμη νὰ γαβνίζῃ.

(ἀκολουθεῖ)